

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

LIETTUALAISENA MUSIIKKIPEDAGOGINA SUOMALAISESSA MUSIIKKIOPPILAITOKSESSA: AUTOETNOGRAFINEN OPETTAJUUDEN TARKASTELU

TEKIJÄT: Vaida Žygaitė-Šereckė

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Vaida Žygaitė-Šereckė	
Työn nimi Liettualaisena musiikkipedagogina suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa: autoetnografinen opettajuuden tarkastelu	
Päiväys	25.5.2020
Sivumäärä/Liitteet	78/ 1
Ohjaaja(t) Annukka Knuutila	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia AMK, Sari Morkila-Karttunen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Autoetnografisen opinnäytetyöni tavoitteena oli tarkastella oman opettajuuteni kehittymistä ja etsiä syitä sen muutokseen. Olen Liettuassa syntynyt, kasvanut, opiskellut ja työskennellyt muusikko ja soitonopettaja. Suomessa olen asunut kahdeksan vuotta, minkä ajan olen opiskellut suomen kieltä, musiikki- ja taidepedagogiikkaa sekä tehnyt muusikon ja pedagogin työtä. Tämä kahden kulttuurin kohtaaminen, osittain jopa törmäminen, on vaikuttanut soitonopettajuuteeni ja muuttanut käsitystäni siitä.</p> <p>Opinnäytetyössäni etsin vastauksia opettajuuteni murrokseen vertaamalla Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmiä, maiden musiikkioppilaitosopetusta opetussuunnitelmaperusteineen ja -sisältöineen, annettavan opetuksen määriä sekä arviointia ja vuorovaikutusta oppilaan kanssa. Vertaan myös omaa sekä Liettuassa että Suomessa saamaani musiikkipedagogikoulutusta ja hyvän opettajan määritelmää.</p> <p>Yhdeksi opettajaidentiteettiä horjuttavaksi tekijäksi opinnäytetyössä nousee Liettuan ja Suomen musiikkioppilaitoskulttuurien erilainen ajattelutapa (paradigma) oppimisesta, erityisesti erilaiset käsitykset arvioinnin ja vuorovaikutuksen merkityksestä oppilaan oppimisprosessissa.</p> <p>Opinnäytetyö on ollut vahvasti sidoksissa työelämässä saatuihin omakohtaisiin kokemuksiin, niiden prosessointiin ja analysointiin ja siksi se on ollut prosessina matka tiedostamattomasta tietoisuuteen.</p> <p>Vertailemisen ja reflektoinnin avulla löytämieni vastausten toivon palvelevan paitsi oman opettajuuteni ymmärtämistä myös oman oppilaitokseni uusien opettajien työhön perehdyttämistä varsinkin siinä tapauksessa, jos opettaja tulee Suomen ulkopuolelta.</p> <p>Koska Euroopassa myös soitonopettajilla on työntekijöiden vapaan liikkumisen mahdollisuus, uskon työni antavan laajemminkin Euroopan musiikkioppilaitoskentälle konkreettisia ideoita, miten työhön perehdyttämistä tulisi kehittää ja samalla edistää työntekijän sopeutumista uudenlaiseen opetuskulttuuriin. Avoin dialogi, tiedon ja kokemusten jakaminen työntekijän ja oppilaitosjohdon välillä, ovat niitä keinoja, joilla eri opetuskulttuurista tulevan musiikkipedagogin opettajuutta ja sen mahdollista muuttumista tuetaan.</p>	
Avainsanat hyvä opettajuus, liettualainen musiikkipedagogi, suomalainen musiikkipedagogi, musiikkioppilaitoskulttuuri, työhön perehdytys, opettajuuden tukeminen	

Field of Study Culture			
Degree Programme Master's Degree Programme in Art Pedagogy			
Author(s) Vaida Žygaitė-Šereckė			
Title of Thesis As a Lithuanian music teacher at a Finnish music school: autoethnographic teacher review			
Date	25.5.2020	Pages/Appendices	78/ 1
Supervisor(s) Annukka Knuuttila			
Client Organisation /Partners Savonia AMK, Sari Mokkilla-Karttunen			
<p>Abstract</p> <p>The aim of my autoethnographic thesis is to look at the development of my own teaching and look for reasons for its change. I was born and raised in Lithuania, where I completed my studies and worked as a musician, as well as a music teacher. I have been living in Finland for eight years, in which time I have been studying the Finnish language, music and art pedagogy, as well as making music and pedagogue work. This encounter between the two cultures, in part even a collision, has affected the way I teach and has subsequently changed my perception of it.</p> <p>In my thesis, I look for answers to the change in my teaching methods by comparing the Lithuanian and Finnish education systems, the music education of the countries with its curriculum bases and content, the amounts of teaching provided, and the assessment and interaction with the students. I also compare my own music teacher education in both Lithuania and Finland with my own definitions of a good teacher.</p> <p>One of the factors undermining teacher identity in this thesis, is the different way of thinking (paradigm) of learning in Lithuanian and Finnish music school cultures, especially different perceptions of the importance of assessment and interaction in the student's learning process.</p> <p>The thesis has been strongly connected to personal experiences gained in working life, their processing and analysis, therefore making it a journey from the unconscious to consciousness.</p> <p>I hope that the answers I find through comparison and reflection will serve not only to understand my own teaching methods but also to introduce new teachers to the work of educational institution, especially if the teacher comes from outside of Finland.</p> <p>As music teachers also have the opportunity to move freely in Europe, I believe that my work will give the wider European music school field concrete ideas on how job development should be developed whilst at the same time promoting employee adaptation to a new teaching culture. Open dialogue, the sharing of knowledge and experience between the employee and the school management, are the means of supporting the teaching of a music educator from a different educational culture and its possible change.</p>			
<p>Keywords good teaching, Lithuanian music pedagogue, Finnish music pedagogue, music school culture, job orientation, teacher support</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	LIETTUAN TASAVALLAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ	8
	2.1. Liettuan koulutusjärjestelmän terminologiaa	8
	2.2. Liettuan tasavallan koulutusjärjestelmän kehittyminen	9
	2.2.1. Liettuan koulutusjärjestelmän tavoitteet	10
	2.2.2. Formaali, non-formaali ja informaalin koulutus	11
3	MUSIIKKIOPPILAITOSOPETUS OSANA LIETTUAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ	14
	3.1. Musiikkioppilaitosten tehtävät ja opetussuunnitelmat	14
	3.1.1. Musiikin alkuopetuksen ohjelma	15
	3.1.2. Musiikin perusopetuksen ohjelma	17
	3.2. Arviointi	18
	3.3. Vuorovaikutus	21
4	YLEISTÄ SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄSTÄ	22
	4.1. Suomen koulutusterminologiaa ja järjestelmää	22
	4.2. Musiikin perusopetus osana taiteen perusopetusta Suomessa	23
	4.3. Opetussuunnitelma	24
	4.4. Arviointi	27
	4.5. Vuorovaikutus	28
5	MUSIIKKIPEDAGOGIN KOULUTUS LIETTUASSA JA SUOMESSA	30
	5.1. Koulutus Liettuassa	30
	5.1.1. Oma koulutuspolkuni Liettuassa	31
	5.2. Musiikkipedagogin koulutus Suomessa	31
	5.2.1. Oma koulutukseni Suomessa	32
6	HYVÄ OPETTAJUUS	34
	6.1 Hyvän opettajan käsitteet Liettuassa	34
	6.1.1. Pätevyysluokat ja palkkaus hyvän opettajuuden mittareina	35
	6.1.2. Mukautuva, kilpaileva ja innovatiivinen opettaja	36
	6.1.3. Käsitteeni omasta opettajuudestani Liettuassa	37
	6.2. Hyvän opettajan käsite Suomessa	37
7	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄ, ANALYYSI JA TULOKSET	41
	7.1. Tutkimusmenetelmä	41

7.2. Analyysi ja tulokset ja johtopäätökset	42
8 POHDINTA.....	56
LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	58

1 JOHDANTO

Vangit on vangittu luolaan, heidän kätensä ja jalkansa ovat sidotut. Vangit eivät näe mitään paitsi heijastavia varjoja edessä olevalla seinällä. Vankien selän takana on tulipalo ja se liikkuu eri muotoisina hahmoina. Vangit näkevät vain ne, joten luolan asukkaiden ainoa näkemä todellisuus on "varjojen teatteri". Vangit ovat olleet luolassa jo lapsuudestaan alkaen ja varjot ovat heille oikea todellisuus. Yksi vanki vapautuu luolasta. Ensiksi hänen silmänsä häikäistyvät kirkkaassa auringonvalossa ja hän ei pysty näkemään mitään. Kun silmät tottuvat valoon, vanki ihmettelee, miten kaikki on kaunista ja kirkasta! Hän näkee todellisia värejä ja muotoja, joten hän palaa ystäviensä luokse ja kertoo heille, että luolan seinämien varjot ovat vain hohtava kopio todellisuudesta. Mutta kukaan ei usko häntä... (Platon 2000, 265-269, vapaa suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Olen liettualainen muusikko ja soitonopettaja. Minulla on liettualainen musiikkipedagogin ja esittävän taiteen koulutus sekä suomalainen musiikkipedagogin tutkinto. Liettuassa toimin instrumenttiopetuksen ja yhteismusisoinnin päätoimisena opettajana ja tällä hetkellä työskentelen suomalaisessa taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajaa oppimäärää antavassa musiikkioppilaitoksessa soitonopettajana. Suomessa olen asunut kahdeksan vuotta, saman verran olen opiskellut suomen kieltä, musiikki- ja taidepedagogiikkaa sekä tehnyt opetustyötä. Työskennellessäni Suomessa olen saanut näkökulmaa siihen, miten vieraasta kulttuurista tullutta soitonopettajaa olisi hyvä perehdyttää suomalaiseen musiikkioppilaitokseen ja miten hänen opettajuuttaan voisi tukea. Tämän prosessin aikana olen saanut useita ideoita musiikkikasvatuksen kehittämiseen niin Suomessa kuin Liettuassakin.

Liettuassa työskennellessäni koin opettajaidentiteettiini vahvaksi, koska oppilasmääräni olivat kasvaneet joka vuosi. Oppilaani soittivat hyvin, kun kriteereinä olivat virheettömyys, musikaalisuus, aktiivinen osallistuminen festivaaleille, tapahtumiin ja varsinkin kilpailuihin. Osoituksena menestyksekkäästä opettajuudestani Liettuassa minulle kertyi lukuisia kunniakirjoja ja palkintoja.

Työssäni soitonopettajana suomalaisissa musiikkioppilaitoksessa olen kuitenkin joutunut kohtaamaan haasteita, jotka ovat vaikuttaneet opettajaidentiteettiini murrokseen. Nämä haasteet liittyvät yleisesti koulutusjärjestelmään, opetusalan käsitteistöön eli terminologiaan, opetussuunnitelman perusteisiin, vuorovaikutukseen oppilaan kanssa, opetussuunnitelman sisältöön kuten arviointiin ja annettavan opetuksen määrään. Olenkin joutunut kysymään itseltäni: "Olenko enää hyvä opettaja?"

Tämä kaikki edellä kuvaamani on vaikuttanut soitonopettajuuteeni ja muuttanut käsitystäni siitä. Opinnäytetyöni aihevalintaan on vaikuttanut siis henkilökohtainen tilanteeni. Platonin luolavertauksen ”tietoisuus” ja ”epätietoisuus” kuvailevat hyvin opettajuuteni polkua (Platon 2000, 265-269). Tässä autoetnografisessa tutkielmassa etsinkin vastauksia, mitkä tekijät Liettuan ja Suomen musiikkipedagogikoulutuksessa ja musiikkioppilaitosopetuksessa ovat mahdollisesti vaikuttaneet opettajuuteni kriisiin. Vertailen Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmiä, musiikkioppilaitosten asemaa niissä, musiikkioppilaitosten yleisiä opetussuunnitelmaperusteita sekä musiikkioppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmia paneutuen erityisesti vuorovaikutukseen ja arviointiin. Tarkastelen myös musiikkipedagogin koulutusta ja hyvän opettajuuden käsitettä molemmissa maissa. Reflektoin omaa polkuani soitonopettajana näihin tekijöihin. Tuloksien toivon palvelevan paitsi oman opettajuuteni kehityskaaren ymmärtämistä, mutta myös oman oppilaitokseni uusien opettajien työhön perehdyttämisen kehittämistä varsinkin siinä tapauksessa, jos opettaja tulee Suomen ulkopuolelta.

Työn aineistona käytän mm. Liettuan ja Suomen koulutuksesta säädettyjä lakeja, asetuksia ja muita säädöksiä, Suomen Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteita, musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmia ja oppisisältöjä, omien tutkintojeni sisältöjä ja viisitoista-vuotista opetuskokemustani soitonopettajana Liettuassa ja Suomessa.

Opinnäytetyön kirjoittamisen suurena haasteena on ollut kielellinen ilmaisu, koska suomen kieli ei ole äidinkieleni. Oman haasteensa työhöni on tuonut se, että olen joutunut kääntämään liettuankielistä koulutus- ja opetusalan käsitteistöä suomen kielelle ja miettimään niille suomenkieliset vastineet.

Viimeistellessäni opinnäytetyötäni maaliskuussa 2020 maailmalla vallitsee koronaviruksen aiheuttama pandemia. Suomikin elää poikkeustilassa ja hallituksen määräämänä myös musiikkioppilaitokset ovat suljetut kontaktiopetukselta. Kahdessa vuorokaudessa opettajuudelle tulee uusi haaste: etäopetuksen järjestäminen.

2 LIETTUAN TASAVALLAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

2.1. Liettuan koulutusjärjestelmän terminologiaa

Jotta Liettuan ja Suomen musiikkioppilaitosjärjestelmiä voidaan verrata toisiinsa, on ymmärrettävä Liettuan musiikkioppilaitosjärjestelmä osana Liettuan koulutusjärjestelmää ja samalla sitä koskevaa terminologiaa. Liettuankielisten käsitteiden virallisten suomenkielisten käännösten puuttuessa olen itse joutunut suorittamaan käännoistyön.

Liettuan koulutusterminologiaa:

LR – Liettuan tasavalta

LR švietimo įstatymas - Liettuan tasavallan koulutuslaki

Švietimas - koulutuksen tarjoaminen, itseopiskelu myös oppilaiden, heidän huoltajiensa, oppilaitosten, opettajien ja muiden koulutuksen tarjoajien sekä koulutusta tukevien ammattilaisten toiminnan kokonaisuus

Ugdymas - ihmisen henkisten, tiedollisten ja fyysisten toimintojen vahvistaminen sekä kehittäminen vuorovaikutuksen ja opetuksen kautta

Papildomas ugdymas - Ylimääräinen koulutus, millä tarkoitetaan organisoitua tai ohjattua vapaa-aikaa

Formalusis švietimas - Formaalin koulutus, jota annetaan yleisopetusta annettavissa kouluissa

Neformalus švietimas (NVŠ) - non-formaalinen koulutus, jota annetaan yleisopetusta antavien koulujen rinnalla ja se vastaa kognitiivisiin, koulutuksellisiin ja itseilmaisuun tarpeisiin sekä auttaa oppilaita tulemaan aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi

Neformalus ugdymas – non-formaalinen opetus on tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään kehittämään sekä ihmisen persoonallisuutta että sosiaalisia taitoja, joiden avulla hän pystyy ratkaisemaan ongelmansa vastuullisesti ja luovasti osallistuen aktiivisesti yhteiskunnan kehittämiseen

Formalųji švietimą papildantis ugdymas (FŠPU) - Formaalista koulutusta täydentävä opetus, jota annetaan non-formaalisen koulutuksen piiriin kuuluvissa musiikki-, taide- ja urheilukouluissa sekä muissa oppilaitoksissa, jotka systemaattisesti kehittävät tietyn alueen tietämystä ja joissa kehitetään taitoja sekä tarjotaan ylimääräisiä aine- ja yleisopintoja pitkäkestoisten opetusohjelmilla

(LR Švietimo įstatymas 2011, Liettuan tasavallan koulutuslaki 2011, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

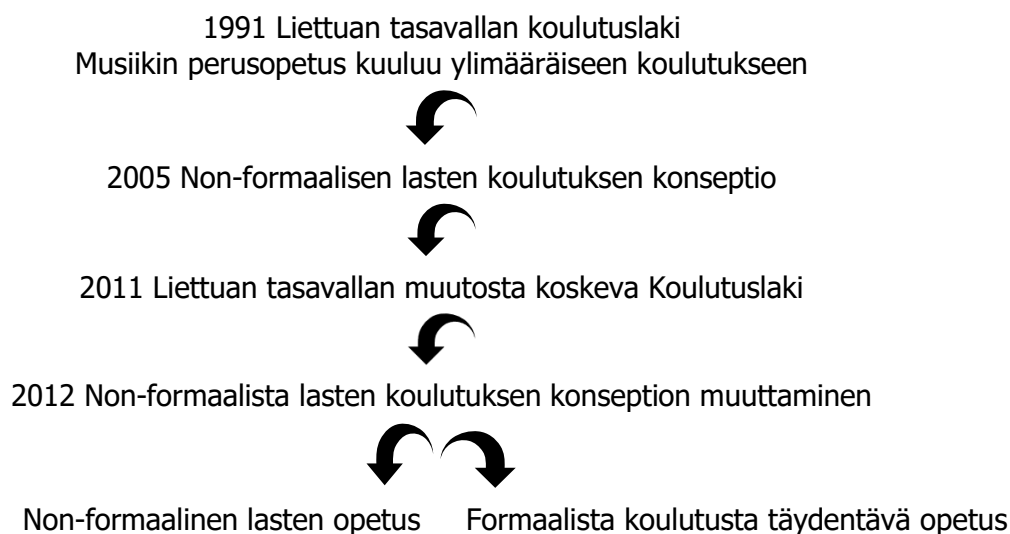
2.2. Liettuan tasavallan koulutusjärjestelmän kehittyminen

Liettua tasavallan itsenäisyys palautettiin vuonna 1991, jolloin koulutusta alettiin uudistaa määrätietoisesti. Kolmen itsenäisyyden vuosikymmenen aikana Liettuan valtio on laatinut monia lasten koulutusta koskevia asiakirjoja ja määräyksiä. Yksi näistä on *Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas* eli Liettuan tasavallan koulutuslaki, johon sisältyi nk. *Papildomas švietimas*, eli ylimääräinen koulutus. Liettuan tasavallan koulutuslain (1991) mukaan ylimääräistä koulutusta voitiin järjestää eri tavoin: taide-, urheilu-, kieli-, tekniikka- ja muissa oppimisympäristöissä, kursseilla ja harrastepiireissä (LR Švietimo įstatymas 1991, Liettuan tasavallan koulutuslaki 1991, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Myöhemmin, vuonna 2005, kirjoitettiin Lasten non-formaalisen koulutuksen konseptio, *Neformalaus vaiku švietimo koncepcija*, joka on yksi tärkeimmistä non-formaalista koulutusta säätelevistä asiakirjoista. Se määritteli koulutuksen tavoitteet, periaatteet, opetuksen sisällöt, tulokset, koulutusprosessin organisoinnin, järjestelmän, rahoituksen ja toimenpiteet, jotka suunnitellaan lasten non-formaalisen koulutuksen toteuttamiseksi (Neformalaus vaiku švietimo koncepcija 2005, non-formaalisen koulutuskonseptio 2005, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Lasten non-formaalisen koulutuksen muutosta koskevassa laissa (2012) otettiin käyttöön lasten non-formaalisen koulutuksen käsite ja siinä erotettiin myös toinen non-formaalisen koulutuksen muoto: *Formaalista koulutusta täydentävä opetus*. Lasten non-formaalisen opetuksen tarkoituksena oli vastata oppilaiden tiedollisiin, koulutuksellisiin ja itseilmaisun tarpeisiin ja auttaa heitä tulemaan aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa. Formaalista koulutusta täydentävä opetuksen tarkoituksena oli laajentaa järjestelmällisesti tietyn alueen tiedon tasoa, vahvistaa kykyjä ja taitoja sekä tarjota aihekohtaista osaamista ajallisesti pitkien opetuskokonaisuuksien avulla. (Neformaliojo vaiku švietimo koncepcija 2012, non-formaalisen lasten koulutuksen konseptio 2012, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Liettuan tasavallan koulutusjärjestelmän kehittyminen

KUVIO 1. Liettuan tasavallan koulutusjärjestelmän kehittyminen (LR Švietimo įstatymas 1991, 2011; Neformalaus vaiku švietimo įstatymas 2005, 2012).

2.2.1. Liettuan koulutusjärjestelmän tavoitteet

Liettuan tasavallan koulutuslain (2011) mukaan koulutus on toimintaa, jonka tarkoituksena on tarjota yksilölle täysimittaisen itsenäisen elämän perusteet ja auttaa häntä kehittämään taitojaan jatkuvasti. Oppiminen on jokaisen ihmisen luonnollinen oikeus. Koulutus, jolla luodaan yksilön, yhteiskunnan ja valtion tulevaisuus, perustuu yksilön arvoihin, hänen valinnanvapauteensa, moraaliseen vastuuseensa, demokraattisten suhteiden ja maan kulttuuriperinteiden tunnustamiseen. Koulutus luo kansakunnan identiteetin ja vahvistaa sitä sekä välittää arvot, jotka tekevät kansalaisen elämästä merkityksellisen. Koulutus muokkaa yhteiskunnallista elämää harmoniseksi ja solidaariseksi sekä tekee tasavallasta edistyksellisen ja turvallisen. Koulutuksen vaikutus on merkittävä yhteiskunnan yleiseen kehitykseen. Se on valtion ensisijaisesti tukema yhteiskunnallinen painopistealue. (LR Švietimo įstatymas 2011, Liettuan tasavallan koulutuslaki 2011, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Monissa Liettuan koulutusasiakirjoissa vaaditaan ja varmistetaan yhdenvertainen ja laadukas koulutus jokaiselle henkilölle elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Näin voidaan luoda avoin, vastuullinen ja tietoinen kansalaisyhteiskunta onnellisille kansalaisille. (LR Švietimo įstatymas 2011; Valstybės pažangos strategija "Lietuva 2030" 2012, Liettuan tasavallan Koulutuslaki 2011; Valtion edistymisen strategia "Lietuva 2030", 2016 suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

2.2.2. Formaali, non-formaali ja informaalin koulutus

Liettuan valtion asiakirjoissa ja tieteellisessä kirjallisuudessa koulutus jaetaan formaaliin, non-formaaliin ja informaaliin koulutukseen. Formaalin koulutuksen piiriin kuuluu opetus, jota annetaan yleisopetuksen oppilaitoksissa. Non-formaalin koulutuksen piiriin kuuluu kaikki opetus, joka tapahtuu yleisopetuksen rinnalla. Informaalin opetukseen kuuluu itseopiskelu. (LR Švietimo įstatymas 2011, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Formaalinen koulutus on koulutusta, jota annetaan Liettuan tasavallan säädöksissä vahvistettujen, hyväksytyjen ja rekisteröityjen koulutusohjelmien mukaisesti. Formaalin koulutus tarkoittaa ala-, ja yläasteen, ammatti- tai korkeakoulutuksen suorittamista ja nämä tutkinnot antavat laillisen pätevyyden erilaisiin ammattitehtäviin. (LR Švietimo įstatymas 2011, Liettuan tasavallan Koulutuslaki 2011, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Non-formaalinen koulutus jaetaan non-formaaliseen lasten opetukseen ja formaalista koulutusta täydentävään opetukseen. Non-formaalisen lasten koulutuksen tarkoitus on kehittää lapsen elämähallintataitoja kuten esimerkiksi sosiaalisuutta. Non-formaalisia lasten koulutusohjelmia voivat antaa non-formaaliset, lapsille tarkoitetut oppilaitokset tai muut opetuksen tarjoajat mukaan lukien freelanceopettajat. Formaalista koulutusta täydentävä opetuksen tavoitteena on systemaattisesti kehittää tietyn alueen tietämystä, vahvistaa taitoja sekä tarjota ylimääräisiä aine- ja yleisopintoja pitkäaikaisten opetusohjelmien kautta. Formaalista koulutusta täydentävää opetusta voivat järjestää musiikki-, taide-, kuvataide-, urheilu- ja muut oppilaitokset. (LR neformalaus ugdymo koncepcija 2012, Liettuan tasavallan non-formaalisen koulutuksen konceptio 2012, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Non-formaalisen koulutuksen piiriin kuuluukin varhaisiän opetus, esiopetus sekä muut opetusalat, jotka toteutetaan yleisopetuksen rinnalla. Oppinäytetyössäni käsittelen ainoastaan non-formaalisen koulutuksen piiriin kuuluvaa musiikin perusopetusta.

Formaalinen koulutus	Non-formaalinen koulutus		Informaalinen koulutus
	<i>Non- formaalinen opetus</i>	<i>Formaalista koulutusta täydentävä opetus</i>	
ala- ja yläkoulut	varhaisiän opetus; muu non-formaalinen opetus	Taiteen, musiikki-, urheilu ja kuvataiteen koulutus	Itseopiskelu
ammattikoulutus	esikouluopetus		
korkeakoulutus	aikuiskoulutus		

TAULUKKO 1. Liettuan koulutusjärjestelmä (LR Švietimo įstatymas 2011; Neformalaus švietimo koncepcija 2012).

Kriščiūnaitėn (2018) mukaan koulutusjärjestelmässä painotetaan koulutuksen laatua, monimuotoisuutta ja lasten osallisuutta. Tämän toteuttamiseksi lasten non-formaalinen koulutus on jaettu nykyään kahteen ryhmään: lasten non-formaaliseen ja formaalista koulutusta täydentävään opetukseen. Lasten non-formaalisen koulutuksen käsite ei ole lopullinen ja sen asteittaista toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Sitä voidaan päivittää, tarkistaa ja korjata tarpeen mukaan. Nykyään tunnistetaan seuraavat non-formaalisen koulutuksen merkittävät heikkoudet: non-formaalisen koulutuksen tarjoajia ja käyttäjiä koskeva tietojen puute, verkoston epätasa-arvoisuus rahoituksen ja lasten osallisuuden suhteen, non-formaalisen opettajankoulutuksen ja formaalisen koulutuksen todistuksien ja laadunvarmistuksen puute. Non-formaalista koulutusta tullaankin kehittämään tulevaisuudessa keräämällä objektiivisempaa tietoa, lisäämällä alan houkuttelevuutta, kysyntää ja saavutettavuutta, tunnistamalla epävirallisen koulutuksen kautta hankitut taidot ja keskittymällä yhä enemmän epävirallisen koulutuksen alan laadullisia mittareita. (Kriščiūnaitė 2018, 24, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Kriščiūnaitėn myös toteaa (2018), että muutosprosessit ovat olleet jatkuvia vuodesta 1991, jolloin lasten non-formaalista koulutusta määritettiin edelleen *ylimääräiskoulutukseksi*. Non-formaalisen koulutuksen merkitys on kasvamassa Liettuan koulutusjärjestelmässä, ja *ylimääräiskoulutus* onkin saanut selkeän määritelmän ja rakenteen. Sitä on dokumentoitu ja sillä on selkeä tulevaisuutta koskeva strategia. Non-formaalista koulutusta eri ikäryhmille säädelään erilaisilla valtiollisilla asiakirjoilla mutta koulutuksen periaatteet ja tavoitteet pysyvät sa-

moina. Nykyään non-formaalisen lastenkoulutus on muuttumassa vahvemaksi ja itsenäisemmäksi. Se tunnustetaan lainsäädännöllisesti tasa-arvoiseksi osa-alueeksi formaalisen lasten koulutuksen rinnalla. (Kriščiūnaitė 2018, 19-23, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

3 MUSIIKKIOPPILAITOSOPETUS OSANA LIETTUAN KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ

3.1. Musiikkioppilaitosten tehtävät ja opetussuunnitelmat

Pääasiallinen Liettuan musiikkioppilaitosten toimintaa säätelevä asiakirja on Formaalista koulutusta täydentävän taiteen opetuksen suositukset, FŠPU (2015). Sen mukaan oppilaitosten tehtävänä on tarjota laadullista ja tavoitteellista oppilaiden taiteellista ilmaisukehittävää musiikinopetusta. Musiikkikoulujen opetus- ja vuosittainen toimintasuunnitelma laaditaan myös FŠPU:n suositusten mukaisesti (2015). Musiikkioppilaitoksilla on oikeus määrittää tarkemmin koulun tehtävä, toiminnan tavoitteet, työskentelytavat ja koulun visio. (FŠPU meninio ugdyimo rekomendacijos 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Musiikkioppilaitoksissa on kaksi pääohjelmaa: Alkuopetuksen ohjelma (*FŠPU pradinio muzikinio ugdyimo programa*) ja Perusopetuksen ohjelma (*FŠPU pagrindinio muzikinio ugdyimo programa*). Näiden lisäksi niissä voidaan toteuttaa myös non-formaalisen koulutuksen Taiteellisen varhaiskasvatuksen ohjelma (*Ankstyvasis meninis ugdyimas*) ja nuorisolle tarkoitettu Musiikin harrastajaohjelma (*Muzikos mėgėju*) sekä aikuisopetus (*Suaugusiųjų švietimas*). (FŠPU meninio ugdyimo rekomendacijos 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Liettualaisissa musiikkikouluissa musiikkiopetus sisältää runsaasti oppiaineita, jotka voidaan erottaa kahdeksi osa-alueeksi: instrumentti- tai lauluopinnot (musiikillinen ilmaisu) ja musiikkiteoria (musiikillinen kirjoittaminen- ja kulttuuritietoisuus).

Opetusvuosi/ luokka	Musiikkialkuopetus				Musiikkiperusopetus			
	1 luokka	2 luokka	3 luokka	4 luokka	5 luokka	6 luokka	7 luokka	8 luokka
Instrumentti-/ lauluopinnot	1	2	2	2	2	2	2	2
Solfa	2	2	2	2	2	2	2	2
Yhtye ja/ tai si- vusoitin ja/ tai orkesteri (kuoro)	–	1	1	1	1	1	1	1
Musiikkihistoria	–	–	–	–	1	1	1	1

TAULUKKO 2. Opetustuntimäärä viikossa (FŠPU meninio ugdymo rekomendacijos 2015, FŠPU taiteenopetuksen suositukset 2015.)

Opetussuunnitelman ohjelmistosuosituksat keskittyvät ammatilliseen tietopohjaan, ohjelmistotietoihin ja tulkintataitoihin, joita tarvitaan oppilaan jatkaessa ammattiopintoihin. Esimerkiksi ensimmäisenä vuonna puhaltajille suositellaan soitettaviksi 8-12 sävellystä ja 4-6 etydiä. Toisen ja neljännen vuoden oppilaille 4-6 kappaletta, josta 1-3 on isomuotoisia teoksia ja lisäksi 4-6 etydiä. Viidennen ja seitsemännen vuoden oppilaiden toivotaan soittavan 2-3 isomuotoista teosta, 4-6 pienempää sävellystä ja 4-6 etydiä. Opintojen päätösvuotena soitetaan 1-2 isomuotoista teosta, 4-6 pienempää kappaletta ja 4-6 etydiä. (FŠPU pradinio ir pagrindinio muzikinio ugdymo programos 2015, FŠPU musiikin alku- ja perusopetuksen ohjelmat 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Gabnytėn (2014) mukaan analyysi musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmiin kirjatusta oppiaineiden määrästä ja sisällöistä sekä pedagogisista käytänteistä osoittaa sen, että musiikkioppilaitosopetuksen lähtökohtana Liettuassa on edelleen taiteellisen musiikillisen perinnön säilyttämisen tavoite. Opetussuunnitelma sisältää elementtejä, jotka auttavat ymmärtämään ja tulkitsemaan klassisten aikakausien luovaa perintöä. (Gabnytė 2014, 55.)

3.1.1. Musiikin alkuopetuksen ohjelma

Musiikin alkuopetuksen ohjelman tavoitteina on antaa oppilaalle musiikin perustietoja, soitto- tai laulutaitoja sekä ainekohtaisia ja yleisiä musiikkitaitoja. Ohjelman tehtävänä on kehittää oppilaiden taiteellisuutta ja luovuutta sekä tarjota heille mahdollisuus valita heidän tarpeitaan ja kykyjään vastaavia musiikkiopetuksen muotoja kuten musiikin esitystaitojen kehittämistä

(FŠPU Pradinio muzikinio ugdymo programa 2015, FŠPU musiikin alkuopetuksen ohjelma 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020).

Alkuopetuksen ohjelman kesto on neljä lukuvuotta ja oppilaan saama viikoittainen opetus vaihtelee 3-6 tunnin välillä. Ohjelmassa on kolme pakollista ainetta: instrumenttiopinnot tai laulaminen (*Muzikavimas*), mitä on ensimmäisenä vuonna yksi opetustunti viikossa ja toisesta vuodesta lähtien kaksi. Säveltäpailua (*Solfedžio*) on kaksi viikkotuntia. Toisesta opiskeluvuodesta lähtien opiskelija voi valita joko yhtyesoiton, sivuinstrumentin tai kuoron (*Ansamblis, Antrasis muzikos instrumentas arba Choras*), joita opetetaan 1-2 tuntia viikossa. Näiden pakollisten aineiden lisäksi musiikkioppilaitokset tarjoavat myös valinnaisia aineita kuten rytmiiikkaa, tietotekniikkaa ja improvisaatiota sekä orkesterissa soittamista. (FŠPU pradinio muzikinio ugdymo programa 2015, FŠPU taiteen opetuksen musiikin alkuopetuksen ohjelma 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Instrumenttiopetuksen ja laulamisen opinnoissa on kolme osa-aluetta:

1. Musiikin esitystaitojen hallitseminen

- Oppilas osaa lukea ja ilmaista musiikillista tekstiä:

Oppilas tunnistaa musiikillisen tekstin ja pystyy esittämään se soittamalla tai laulamalla. Hän tuntee nuottien nimet, äänien tai taukojen kestot sekä dynamiikan perusmerkit.

- Oppilas tuottaa laadukasta ääntä oikein istuessaan tai seisoessaan:

Oppilas tietää instrumenttinsa hallintaan tarvittavat oikeat asennot, osaa kuvailla ja näyttää, miten hyvä ääni syntyy ja miten hengitystekniikka toimii, hallitsee sormitukset ja tietää soittimen huoltovaatimukset.

2. Musiikkiteosten tulkinta

- Musiikkiteosten esittämisessä käytettävät ilmaisukeinot musiikkiteosten luonteen kuvaamiseksi:

Oppilas osaa esittää yksinkertaisia, tunnelmaltaan ja luonteeltaan erilaisia kappaleita. Hän hallitsee teosten tempon, dynamiikan ja artikulaation sekä osaa selittää, miten teoksen ilmaisulliset erityispiirteet toteutetaan.

3. Musiikin esittäminen sosiokulttuurisessa ympäristössä

- Oppilas esittää yksinkertaisen ohjelmakokonaisuuden kuuntelijoille:

Oppilas osallistuu koulukonsertteihin sekä muihin kulttuuri- ja musiikkitapahtumiin (kuten festivaaleille ja kilpailuihin) ja oppii esiintymiskulttuuriin kuuluvaa pukeutumista ja lavakäyttäytymistä.

- Oppilas oppii arvioimaan omaa ja muiden esityksiä sovittujen kriteereiden avulla: Oppilas tuntee arviointiperiaatteet ja osaa käyttää niitä.

(FŠPU Pradinio muzikinio ugdymo programa 2015, FŠPU Musiikkialkuopetuksen ohjelma 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

3.1.2. Musiikin perusopetuksen ohjelma

Musiikin alkuopetuksen ohjelman jatkona on musiikin perusopetuksen ohjelma, jonka keskeisenä tavoitteena on systemaattisesti laajentaa ja syventää oppilaiden musiikin tuntemusta sekä edistää heidän soitto- tai laulutaitoaan. Tämä ohjelma kestää musiikin alkuohjelman tavoin neljä vuotta kuitenkin sillä lisäyksellä, että musiikin historiaa (*Muzikos istorija*) suositellaan neljänneksi viikoittain opiskeltavaksi aineeksi. Musiikin perusopetuksen ohjelmassa oppilas opiskelee viikoittain yhteensä 6-9 tuntia. (FŠPU pagrindinio muzikinio ugdymo programa 2015, FŠPU musiikin perusopetuksen ohjelma 2015, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Musiikin perusopetuksen soitin- ja lauluopinnoissa on myös kolme osa-aluetta:

1. Soitto- ja laulutekniikan hallitseminen
  - Oppilas esittää monimutkaisempia musiikkiteoksia:
    - Oppilas käyttää ja perustelee tietoisesti käyttämäänsä musiikillista kieltään ja hallitsee teoksen muodon elementit.
  - Oppilas parantaa äänen syntymisen kvaliteettia:
    - Oppilas osaa käyttää äänentuottamisen menetelmiä ja selittää niitä.

2. Musiikkiteosten tulkinta
  - Oppilas hallitsee ilmaisullisesti eri genrejä:
    - Oppilas tunnistaa teosten genren ja tulkitsee sen tyylinmukaisesti. Hän osaa kuvailla teoksen muodon, tulkita esitettävien teosten tunnemaailman, ilmaisee luovuutta ja itsenäistä ajattelua ratkaisemalla esiin nousevia taiteellisia haasteita.
  - Oppilas kehittää Prima Vista -taitojaan:
    - Oppilas analysoi ja harjoittelee itsenäisesti tuntemattomia sävellyksiä.
  - Oppilas tietää improvisoinnin ja sävellyksen periaatteet:
    - Oppilas esittää omia luovia ideoitaan ja käyttää niiden toteutukseen perusteltuja ilmaisutapoja, pystyy kirjoittamaan ja suorittamaan työnsä julkisesti.

3. Musiikin esittäminen sosiaaliskulttuurisessa ympäristössä
  - Oppilas osallistuu koulukonsertteihin ja muihin musiikkikulttuuritapahtumiin, festivaaleihin ja kilpailuihin:
    - Oppilas käyttäytyy asianmukaisesti lavalla, tietää kilpailujen ja festivaalien tarkoitukset sekä vaatimukset ja sitoutuu niihin.

- Oppilas arvioi omaa ja muiden suoritusta:
Oppilas pystyy kuvaamaan ja arvioimaan oman ja ystäviensä suoritusta löytämällä vahvuudet ja kehitettävät asiat sekä tuntee, havainnoi ja arvioi ympäristössä esiintyviä musiikillisia ilmiöitä.

(FŠPU pagrindinio muzikinio ugdymo programa 2015, FŠPU musiikin perusopetuksen ohjelma 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

3.2. Arviointi

Liettuan tasavallan koulutusjärjestelmässä oppilaiden arvioinnissa käytetään yleensä formaalista eli numeroarviointia. Tämä koskee myös musiikkioppilaitoksia. (Švietimo ir mokslo ministerija 2016, Liettuan tasavallan opetus ja tiedeministeriö 2016, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020). Vuodesta 2015 alkaen on suositeltu, että taideopetuksen arviointi perustuisi arviointistrategiaan, jonka mukaan arviointi olisi yksilöllisen edistymisen ja oppimisen apuväline ja arvioinnissa yhdistyisivät formaaliset, diagnostiset ja summatiiviset arviointimenetelmät (FŠPU meninio ugdymo rekomendacijos 2015, FŠPU taiteenopetus suostumukset 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020). Se muutti Musiikkikoulujen ohjelmavaatimukset (2002) (Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai (2002)), jotka keskittyivät lähes 15 vuoden ajan pelkästään oppilaiden saavutusten/ tulosten arviointiin.

Oppimisen näkökulmasta arviointi antaa mahdollisuuden tunnistaa opiskelijan oppimisprosessin vahvuudet ja heikkoudet yksilöllisen edistymisen parantamiseksi. Arvioinnin avulla voidaan todeta, miten opiskelija on saavuttanut pitkän aikavälin oppimistavoitteet. Oppilaitos valitsee itse arviointitulosten ilmaisemiseksi joko kuvailevan arvioinnin tai numeroarvioinnin. Kuitenkin taiteen alkuopetuksen opinto-ohjelmissa ei suositella käytettäväksi numeroarviointia. (FŠPU meninio ugdymo rekomendacijos 2015, FŠPU taiteenopetuksen suostumukset 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Pyrkimyksenä on varmistaa sama koulutuksen laatu kaikissa Liettuan musiikkikouluissa. Arvioinnissa käytetään arviointiasteikkoa 1-10 sen vakiintuneissa standardoiduissa muodoissa, jotka keskittyvät pelkästään oppilaan ammatillisen pätevyyden arviointiin ohjelmistosuosittelun perustella. (Kriščiūnaitė 2018, 56, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Musiikkioppilaitosten instrumentti- tai lauluopinnoissa suoritukset tehdään yleensä 2–4 kertaa vuodessa jakamalla ne sekä tekniseen (asteikot ja etydit) että taiteelliseen osaan. Teokset soitetaan yleensä ulkoa julkisissa konserteissa. Musiikin alku- ja perusopintojen päättösuoritukset suoritetaan nk. akateemisissa ja suljetuissa konserttitilanteissa. Soittoa arvioi

oma instrumentti- tai laulunopettaja, kollegion puheenjohtaja sekä muut opettajat ja hallinnon edustaja (oma reflektio).

Arvioinnissa arvosanat muodostuvat seuraavan taulukon arviointikriteereihin perustuen:

Numero arvosana	Kriteerit
10	edellyttää virheetöntä, ulkoa soitettua soittonäytettä
9	saavutetaan silloin, kun soittonäyte on suoritettu hyvin ulkoa ja jokseenkin virheettömästi
8	vaaditaan hyvin tehty soittonäyte mutta siinä esiintyy jo useampia virheitä
7	lukuisat virheet
6	enemmän kuin lukuisat virheet
5	oppilaan tehdessä vain osasuorituksen
4	virheellinen osasuoritus
3	kun oppilas yrittää suorittaa tehtävänsä mutta täysin virheellisesti
2	arvioijat eivät ole ymmärtäneet, mitä oppilas on yrittänyt soittaa
1	ilman perusteltavaa syytä suorituksen jättäminen

TAULUKKO 3. Liettuan musiikkiopilaitosten arvioinnin kriteerit (Kriščiūnaitė 2018 ja oma reflektio).

Kommentoidessaan numeroarvioinnin käytön suosiota Gudynas (2009) toteaa tämän johtuvan koulujen kirjanpitoperinteistä, alhaisista työvoima- ja muista taloudellisista kustannuksista. Numeroarviointi antaa vanhemmille merkittävästi "ymmärrettävää" tietoa lapsensa saavutuksista (verrattuna muihin lapsiin ja opetussuunnitelman vaatimuksiin), koska he omassa lapsuudessaan ovat saaneet numeroarvioinnin. Psykologisesta ja pedagogisesta näkökulmasta edellä mainittu arviointimenettely aiheuttaa kuitenkin oppilaissa pelkoa arviointia kohtaan, koska heidän arvosanansa ilmoitetaan julkisesti. Niitä myös kommentoidaan tai verrataan muiden numeroihin. Tämä osoittaa, että numeroarviointi ei ole vain didaktinen vaan myös sosiaalinen vallankäytön väline. (Gudynas 2009, 35-36; Kriščiūnaitė 2018, 59.) Amonašvilis (2009) mukaan arviointitapa voi vaikuttaa oppilaan persoonallisuuden muovautumiseen (Amonašvilis 2009, 175).

Musiikin arviointi on erityistä ja usein vaikeampaa kuin tavallisen tiedon arviointi. Näin ollen formaalisen koulutuksen arviointimenetelmien sopivuus non-formaalisessa koulutuksessa on kyseenalaista. Musiikkipedagogit huomauttavat, että he eivät aina pysty arvioimaan oppilaita objektiivisesti ja näkemään heissä olevaa potentiaalia, etenkin heikompien oppilaiden kohdalla. Usein opettajille tuottaa vaikeuksia mitata yksittäisten oppilaiden osaamista epäselvien

tai puutteellisten arviointikriteereiden- ja menetelmien vuoksi. Pedagogisen luovuuden puutteen, muutosvastarinnan tai musiikinopetuksessa vallitsevien stereotyyppien takia opiskelijoiden arvioinnista puuttuu objektiivisuus. (Kriščiūnaitė, Strakšienė & Deveikytė 2011, 40-45; Girdzijauskas 2016, 5-8.)

Gadliauskienė & muut (2010) vahvistavat myös havainnot, että suurin osa arviointiongelmista syntyy arvioimalla oppilaiden luontaista lahjakkuutta. Lahjakkaat opiskelijat saavat parhaat arvoinnit heidän peruslahjakkuutensa perusteella eikä esim. suorituksen eteen tehtyä työmäärää tai prosessia huomioida arvioinnissa ollenkaan (Gadliauskienė, Jautakytė, Staknienė, Zeliankienė 2010, 11). Girdzijauskas (2016) toteaa, että arvioidessaan oppilaita musiikkipedagogit eivät kiinnitä riittävästi huomiota siihen, että palaute on tarkoitettu oppilaan oppimisen tukemiseksi. Opettajat eivät välttämättä myöskään tunne riittävästi arviointikäsitteitä (formaalinen, diagnostinen, summatiivinen) eivätkä niiden käytännön soveltamista. (Girdzijauskas 2016, 5-8.) Gudynas (2010) väittää, että opettajat eivät halua ottaa vastuuta arviointiprosessin seurauksista tai havaintoaukkoistaan (Gudynas 2010).

Kriščiūnaitėn tutkimuksen (2018) mukaan Liettuan musiikkioppilaitoksille ei ole laadittu vielä arviointijärjestelmää, joka sopisi non-formaalisen lasten opetuksen erityispiirteisiin, vaikkakin tunnustetaan, että non-formaalinen koulutuksen arviointimenetelmät ja lähestymistavat eivät aina ole tarkoituksenmukaisia. Musiikissa arvioinnin pitäisi liittyä tunteisiin, ennakoimattomuuteen, subjektiivisuuteen ja yksilön oppimiseen. Kuitenkin Liettuassa voimassa oleva 10 pisteen arviointiasteikko perustuu kritiikin, rationaalisuuden ja ennustettavuuden periaatteisiin. Tämä on merkittävä este arvioinnin uudistumiselle. (Kriščiūnaitė 2018, 61-62.)

Liettuan musiikkioppilaitosten viralliset arviointikriteerit ovat nähtävillä yleensä vain koulujen virallisissa asiakirjoissa, jotka julkaistaan koulujen verkkosivuilla. Kuitenkaan näitä arviointikriteereitä toteutetaan harvoin käytännössä (Kriščiūnaitė 2018, 56; Gabnytė 2016, 35). Oppilaat eivät tarkkaile henkilökohtaista edistymistään, vaan tyytyvät opettajan antamaan arviointiin siitä, kuinka hän on kehittynyt ja saavuttanut järjestelmän asettamat standardit. Oppilaat eivät osaaakaan vaatia muunlaista arviointia. Numeroarvioinnin mukana tulevat opettajan kommentit eivät ole useinkaan formuloitu positiivisella tavalla, koska perinteisesti arvioinnissa on osoitettu oppilaan tekemät virheet. (Oma reflektio.) Gabnytė (2016) kutsuukin tätä kriittisesti arvostelujärjestelmäksi eikä arviointijärjestelmäksi (Gabnytė 2016, 36.)

3.3. Vuorovaikutus

Oppiminen ei ole aina vain kognitiivista ja emotionaalista vuorovaikutusta vaan myös sosiaalista vuorovaikutusta (Andy Hargreaves).

Vuorovaikutus (liett. *sąveika*) tarkoittaa vastavuoroista vaikutusta (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas 2000, 680.). Keinysin (2000) mukaan vuorovaikutuksella rakennetaan ihmisten, perheiden ja yhteiskunnan välisiä suhteita. Ne voivat olla sekä henkilöiden että henkilöiden ja ympäristön välisiä. Vuorovaikutuksen avulla ihmiset voivat ratkaista sosiaalisen toiminnan ongelmia (Keinys 2000, 680).

Bitinas (2011) toteaa, että pedagoginen vuorovaikutus on persoonallista ja luovaa ihmisten välistä viestintää, jossa vuorovaikutus syntyy myös ympäristön ja kulttuuriarvojen kanssa. Pedagogisen vuorovaikutuksen avulla valloitetään positiivinen kokemus yhteiskunnasta ja itsensä toteuttamisesta, mikä vahvistaa oppilaan persoonallisuutta kehittämällä hänen ainutlaatuisia ilmaisukykyjensä sekä fyysisiä että henkisiä voimia (Bitinas 2011, 28).

Jovaiša (1993) toteaa, että viestintä ei ole vain menestyvän koulutuksen edellytys, vaan myös koko pedagogisen prosessin ydin. Toimiva kommunikointi opettajan ja oppilaiden välillä on yksi opetuksen onnistumisen edellytys. Viestintä alkaa ja päättyy niin opetuksen aikana kuin muissakin pedagogisissa kohtaamisissa. Toimintaa organisoidaan, suoritetaan ja ohjataan viestinnän kautta. (Jovaiša 1993, 27.)

Analysoimalla oppilaiden kokemuksia vuorovaikutuksesta Liettuan musiikkioppilaitoksessa Kriščiūnaitė (2018, 168) toteaa väitöstutkimuksessaan, että musiikkioppilaitoksissa opettajien vuorovaikutussuhdetta oppilaansa kanssa voidaan kuvata kahdella tavalla:

1. Opettaja pitää oppilasta *subjektina*, aktiivisena toimijana. Opettaja edistää turvallisen oppimisympäristön syntymistä, jotta vuorovaikutus oppilaan kanssa toimisi ja oppilaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduksi.
2. Opettaja voi käsitellä oppilastaan *objektina*, passiivisena tiedon vastaanottajana. Tämän tyyppisillä opettajilla on taipumus ylläpitää etäisyyttä oppilaisiinsa, lisätä heidän välitensä kilpailua vertaamalla heidän suorituksiinsa toisiinsa. Opettaja jättää huomioimatta yksilölliset ominaisuudet ja kyvyt, keskittyen vain ohjelmistovaatimusten vaatimuksiin ja tietojen siirtoon.

4.1. Suomen koulutusterminologiaa ja järjestelmää

Työskentelemällä suomalaisessa musiikkiopilaitoksessa minulle tuli tarve perehtyä Suomen koulutusjärjestelmään, sen terminologiaan ja määräyksiin yleisellä tasolla. Vertailemalla Lietuan ja Suomen koulujärjestelmiä huomasin, että joillakin samoilla termeillä on eri merkitys ja toisinpäin.

OPS- opetussuunnitelma

TPO – taiteen perusopetus

Kasvatus määritellään vuorovaikutukseen perustuvana toimintana, jonka tavoitteena on kehittää yksilöstä eettisesti vastuuntuntoinen yhteiskunnan jäsen.

Koulutus on organisoitua toimintaa, jonka tavoitteena on tuottaa opetukseen perustuvaa osaamista.

Opetuksella, opettamisella tarkoitetaan sitä, kun henkilö auttaa tai ohjaa toista henkilöä oppimaan.

Suomessa yleissivistävän koulutuksen piiriin kuuluu esiopetus, perusopetus, lukio, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus. Yleissivistävän koulutuksen tarkoituksena on antaa yleissivistystä sekä tietoja ja taitoja, jotka auttavat toimimaan yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee yleissivistävään koulutukseen liittyvän lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset sekä ohjaa hallinnonalan toimintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, haku päivä 17.3.2020.)

Varhaiskasvatusta järjestetään lapsille pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista ja se on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus. Varhaiskasvatusta tarjoavat päiväkodit, perhepäivähoidot ja muut varhaiskasvatuksen järjestäjät. Esiopetus alkaa pääsääntöisesti oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna, vuodesta 2015 lähtien esiopetus on ollut velvoittava. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten oppimisen ja kehityksen edellytyksiä osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa. Yleissivistävän koulutuksen perusopetuksella tarkoitetaan peruskoulun vuosiluokkia 1-9. Peruskoulun jälkeen on mahdollisuus hakeutua toisen asteen koulutukseen, johon kuuluvat sekä ammatillinen koulutus että yleissivistävä lukiokoulutus. Korkea-asteen koulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Näiden edellä mainittujen koulutusten lisäksi

kaikilla koulutusasteilla tarjotaan myös aikuiskoulutusta. (Opetus- ja kulttuuri ministeriö, hakupäivä 17.3.2020.)

4.2. Musiikin perusopetus osana taiteen perusopetusta Suomessa

Yleissivistävän koulutuksen piiriin kuuluu myös Taiteen perusopetus. Se on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta, joka toteutetaan peruskoulun ulkopuolella. Taiteen perusopetusta voidaan järjestää muun muassa tanssi- ja musiikkioppilaitoksissa, kuvataide- ja käsityökouluissa tai muissa vastaavissa oppilaitoksissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hakupäivä 9.12.2019.)

Opetussuunnitelmat, joita taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa toteutetaan, tulee olla koulutuksen järjestäjän hyväksymä. Näiden opetussuunnitelmien tulee pohjautua Opetushallituksen laatimiin Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Viimeisimmät ops-perusteet julkaistiin vuonna 2017. Taiteen perusopetuksessa oppimäärät ovat yleinen ja laaja oppimäärä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hakupäivä 09.12.2019.) Oppinäytetyöni käsittelee laajan oppimäärään antavaa oppilaitosta.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajalla ja yleisellä oppimäärällä on erilaiset sisällöt ja tavoitteet. Laaja ja yleinen oppimäärä eroavat toisistaan myös laajuudeltaan. Laaja oppimäärä koostuu *varhaisiän-, perus- ja syventävistä opinnoista*. Yleinen oppimäärä koostuu puolestaan yhteisistä ja teemaopinnoista. Laajan oppimäärän varhaisiän musiikkikasvatuksen tuntimäärää ei määritellä mutta tavoitteena on luovuuden, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen 0-8 vuotiaille. Perusopetuksen laajuudeksi määritellään yhteensä 800 opetustuntia, kun taas syventävät opinnot ovat laajuudeltaan 500 opetustuntia. Yleisen oppimäärän yhteiset opinnot ovat laajuudeltaan 300 opetustuntia ja teemaopinnot 200 opetustuntia. (Opetushallitus, hakupäivä 29.3.2020.)

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkeaan asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kult-

tuurisen lukutaidon kehittymistä. Taiteen perusopetus luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 10-11.)

4.3. Opetussuunnitelma

Taiteen perusopetuksessa keskeistä on paikallinen eli oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, joka on laadittu Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä suunnittelee itsenäisesti opetuksen tarjonnan ja päättää opetuksen määrästä opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Kaikki opetussuunnitelman osa-alueet on mietittävä oppilaitostasolla siten, että ne tukevat oppilaiden oppimista ja että he voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. (Opetushallitus, hakupäivä 29.3.2020.)

Vuonna 2017 Opetushallitus julkaisi viimeisimmät Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet, joiden mukaan työnantajaoppilaitoksenkin Kuopion konservatorio uudisti seuraavana vuonna opetussuunnitelmansa. Opetussuunnitelman yhteisessä osassa kuvataan oppilaitoksen toiminta-ajatus, arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristö, työtavat, toimintakulttuuri, opetuksen yleiset tavoitteet, oppimisen arviointi, oppimäärän yksilöllistäminen, oppilaaksi ottamisen periaatteet, yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa sekä toiminnan jatkuva kehittäminen. (Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018.)

Musiikin laajan oppimäärän perusopintojen tarkoituksena on taiteenalalle keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Syventävien opintojen tarkoituksena on opintomahdollisuuksien laajentaminen tai painottaminen. Taiteenalan laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö. Tuntimäärän tarkempi jakautuminen on kuvattu musiikin ja tanssin omissa opetussuunnitelmissa. (Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018.)

Musiikin perusopintojen keskeisenä sisältönä on perehtyminen instrumentin perustekniikkaan, ohjelmistoon ja ilmaisumahdollisuuksiin. Yhteismusisointitaitojen ja musiikin hahmottamistaitojen sekä historiatietoisuuden kehittäminen ovat olennainen osa opintoja. Perus- ja syventävissä opinnoissa on neljä tavoitealuetta:

1. Esittäminen ja ilmaiseminen
2. Oppimaan oppiminen ja harjoittelu
3. Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

4. Säveltäminen ja improvisointi

(Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017; Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018.)

Musiikin perusopinnot on koottu opintokokonaisuudesta, jotka etenevät joustavasti tasolta toiselle oppilaan edistymisen mukaan: *alkutaso* (200 tuntia), *keskitaso* (220 tuntia), *jatkotaso* (380 tuntia). Opinnot muodostuvat instrumenttiopetuksesta, musiikkitaidon opinnoista sekä yhteismusisoinnista (orkesteri). (Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018.)

Musiikkiopinnot					
Perusopinnot yhteensä 800 tuntia				Syventävät opinnot yhteensä 500 tuntia	
Opintokokonaisuus	Alkutaso (yht. 200 tuntia) viikkotunti	Keskitaso (yht. 220 tuntia) viikkotunti	Jatkotaso (yht. 380 tuntia) viikkotunti	Yhteiset opinnot (yht. 315 tuntia) viikkotunti	Valinnaiset opinnot yht. 185 tuntia viikkotunti
Instrumenttiopetus ja yhteismusisointi	1 (45 min.)	1 (45 min.)	1 (45 min.)	1.33 (60 min.)	riippuu opintosuunnasta
Musiikkitaito	1 (45 min.)	1 (45 min.)	1 (45 min.)	1 (45 min.)	
Orkesteri	1 (45 min.)	1 (45 min.)	1 (45 min.)	riippuu opintosuunnasta	

TAULUKKO 4. Kuopion konservatorion viikkotunti määrä

Uudessa Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelmaperusteissa (2017) on luotu neljä perusopintojen tavoitealuetta, joissa tulee esille myös oppilasta kannustava, ohjaava ja rohkaiseva opettamiskulttuuri. Tavoitealueet on ovat kirjoitettu ja kuvattu TPO:n ops-perusteissa seuraavasti:

1. Esittäminen ja ilmaiseminen

- Opetuksen tavoitteena on *kannustaa* oppilasta löytämään omat musiikilliset vahvuutensa ja ilmaisukeinonsa, *ohjata* oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun, *kannustaa* oppilasta harjoittelemaan erilaisten esiintymistilanteiden hallintaa, *rohkaista* oppilasta tutustumaan myös muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin ja taiteidenväliseen vuorovaikutukseen.

2. Oppimaan oppiminen ja harjoittelu

- *Ohjata* oppilasta oppimaan instrumentti- ja yhteismusisointitaitoja päämääränään soittimen itsenäinen hallinta ja omaehtoinen ilmaisu, *ohjata* oppilasta säännölliseen harjoitteluun ja oppimisensa arviointiin, sekä annettujen tehtävien vastuulliseen hoitamiseen, *ohjata* oppilasta musisoimaan korvakuvolta sekä lukemaan ja tulkitsemaan musiikin lajille ominaisia musiikin merkitsemistapoja kannustaa oppilasta soveltamaan musiikin hahmotustaitojaan musisoinnissa, *tarjota* oppilaalle tilaisuuksia tutustua musiikkiteknologiaan työvälineenä *ohjata* oppilasta käyttämään ergonomisesti oikeita soittotapoja ja mielekkäitä harjoittelumenetelmiä, *ohjata* oppilasta havainnoimaan ääniympäristöä ja suojelemaan kuuloaan.

3. Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

- *Ohjata* oppilasta kuuntelemaan omaa musisointiaan ja mukauttamaan sen osaksi soivaa musiikillista kokonaisuutta, *ohjata* oppilasta kehittämään musiikin luku- ja kirjoitustaitoaan, *ohjata* oppilasta musiikin ominaispiirteiden tunnistamiseen ja rakenteiden hahmottamiseen, *tukea* oppilasta kasvamaan aktiiviseksi musiikin kuuntelijaksi ja kartuttamaan musiikin historian tunteista.

4. Säveltäminen ja improvisointi

- *Ohjata* oppilasta tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja, *kannustaa* oppilasta harjoittelemaan improvisoinnin, sovittamisen ja säveltämisen perustaitoja.

(Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 48.)

Musiikin syventävissä opinnoissa oppilas laajentaa tai painottaa opintojaan valitsemallaan tavalla koulutuksen järjestäjän tarjonnan pohjalta. Opintojen aikana oppilas suunnittelee ja valmistaa musiikillista osaamista osoittavan laajan oppimäärän lopputyön, joka voi muodostua erilaisista kokonaisuuksista tai keskittyä tiettyyn syvennettyyn osaamiseen. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 49.)

Musiikin syventävien opintojen tavoitealueet on kirjoitettu seuraavasti:

1. Esittäminen ja ilmaiseminen

- *Ohjata* oppilasta syventämään musiikillista ilmaisuaan, *kannustaa* oppilasta kehittämään edelleen musiikin tulkintaan ja esittämiseen tarvittavia taitoja

valitsemiensa painopisteiden mukaisesti, *rohkaista* oppilasta käyttämään musiikkia monipuolisesti ilmaisun välineenä, *ohjata* oppilasta soveltamaan omassa ilmaisussaan myös muiden taiteenalojen ilmaisukeinoja.

2. Oppimaan oppiminen ja harjoittelu

- *Auttaa* oppilasta asettamaan tavoitteita opiskelulle ja suuntaamaan omaa oppimistaan, *opastaa* oppilasta arvioimaan edistymistään ja nauttimaan osaamisestaan, *ohjata* oppilasta harjoittelemaan taitoja kehittävää ohjelmistoa sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä, *ohjata* oppilasta huolehtimaan fyysisestä toimintakyvystään sekä ergonomiasta ja kuulonsuojelusta musisoidessaan.

3. Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

- *Ohjata* oppilasta kuuntelemaan ja kehittämään musisointiaan sekä solistina että ryhmän jäsenenä, *ohjata* oppilasta tarkastelemaan soivaa ja nuotinnettua musiikkia monipuolisesti eri näkökulmista, *ohjata* oppilasta hahmottamaan musiikin rakenteita ja lainalaisuuksia, *ohjata* oppilasta hyödyntämään kuuntelu- ja hahmotustaitojaan sekä musiikin historian tuntemustaan musiikkoutensa kehittämisessä.

4. Säveltäminen ja improvisointi

- *Kannustaa* oppilasta toteuttamaan teoksissa improvisoituja ja itse sovitettuja osuuksia ja säveltämään omaa musiikkia, *rohkaista* oppilasta hyödyntämään musiikkiteknologian mahdollisuuksia ja työvälineitä.

(Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 49-50)

4.4. Arviointi

Arvioinnin tehtävänä TPO:n ops-perusteiden mukaan on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävä. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.)

Arviointi opintojen aikana perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin (Kuopion konservatorion opetus-

suunnitelma 2018). Ohjaava sanallista palautetta pidetään yleisesti varsin merkittävänä oppilaan kehitystä tukevana pedagogisena keinoina (Tiainen, Heikkinen, Kontunen, Lavaste, Nysten, Seilo, Väliatalo, Korkeakoski 2012, 69).

TPO:n ops-perusteiden (2017) mukaan arvioinnissa ja palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaan hyvän itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen. Arviointia tehtäessä huolehditaan, että arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan tai ominaisuuksiin. (TPO laajan oppimäärän opetussuunnitelmaperusteet 2017.)

Opetusvuoden alussa instrumenttiopettaja tutustuu oppilaansa tavoitealueisiin ja opastaa häntä asettamaan omia oppimistavoitteita. Sen pohjalta lukuvuoden lopussa oppilas itsearvioi omaa oppimistaan. Soiton- tai laulunopettaja arvioi jatkuvasti ja antaa palautetta monella eri menetelmällä. Arviointi on sanallinen kaikissa opintokokonaisuuksissa ja päättötodistuksessa painottuen oppilaan osaamiseen ja oppimiseen. Tason vaihtuessa oppilas itsearvioi oppimisprosessiaan taitotaulukon avulla. Taidonnäytteet toteutetaan oppilaalle sopivimmalla tavalla. TPO laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden (2017) mukaan oppilas harjoittelee erilaisten esiintymistilanteiden hallintaa. Keskeistä ei ole enää ainoastaan soittosuoritukseen onnistuminen. Taidonnäyte voidaan toteuttaa luokkakonsertin tai muun esiintymistilanteen yhteydessä, videoäänityksellä tai erillisellä suorituksella oppilaan toiveen mukaisesti. Taidonnäytteen sanallinen arviointi koostuu lautakunnan, opettajan ja oppilaan itsearviointista. (TPO laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017; Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018.)

Suomalaisessa kasvatuskulttuurin arvoissa heijastuu pyrkimys tukea oppimista oppijan omasta lähtökohdista ja suorituskeskeisestä arvioinnista kohti oppilaskeskeistä arviointiajattelua (Juntunen & Westerlund 2013, 72).

4.5. Vuorovaikutus

Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Oppilas on aktiivinen toimija, joka asettaa ja toteuttaa omat tavoitteet. Oppiminen on prosessi, joka kehittää oppilaan tietoja, taitoja, itsetuntoa, osallisuutta ja hyvinvointia kokonaisvaltaiseksi. Prosessin aikana saatava ohjaus ja palaute on rohkaiseva ja kannustava. Fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti työympäristöt ovat turvallisia. (TPO laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 13.)

Kuopion konservatorion opetussuunnitelman (2018) mukaan opetus tukee oppilaan myönteisen minäkuvan, terveen itsetunnon ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Opettajan ja oppilaan välisellä vuorovaikutuksella tuetaan oppilaan itseohjautuvuuden kehittymistä, mitä tukee opetussuunnitelmaan sisällytetty jousto henkilökohtaisen solistisen opetuksen määrään (Kuopion konservatorion opetussuunnitelma 2018, 8).

Huhtinen-Hildenin (2013) mukaan opettajan pedagoginen tausta-ajattelu, pedagoginen tausta ja arvot ovat ratkaisevia sille, miten oppilas kokee soittoharrastuksensa (Huhtinen-Hilden, 2013, 160).

Suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa on yhtenäinen toimintakulttuuri ja vahva oppilaiden yksilöllisyyden kunnioittaminen. Arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja toimintakulttuuri on selkeästi avattu TPO:n laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2017) sekä oppilaitoksien omissa opetussuunnitelmissa. Samat opetussuunnitelmaperusteet ovat tutut oppilaitosten henkilökunnalle ja niitä noudatetaan myös yhtenäisesti (oma reflektio).

Suomessa opiskelijat kutsuvat opettajiaan nimellä, mikä antaa kuvan positiivisesta vuorovaikutussuhteesta, jossa opettaja ja oppilas ovat tasa-arvoisina subjekteina tietyn tehtävän äärellä. Oman havaintoni mukaan onkin yleistä, että oppilasta kiitetään siitä, kun hän kysyy: "Kiitos, kun kysyit." tai "Hyvä kysymys." Tällainen vuorovaikutustapa viestittää, että saa ja kannattaa kysyä. Kysyminen ja tietojen hankinta on oppimisen ehto ja erittäin tärkeä tuntee vapaus kysyä jopa asioita, joita on jo opittu ja piti tietää. Kysymyksen kannustaminen antaa vapautta ja rohkeutta kehittää just tarvitsevia tietoja (oma reflektio).

5 MUSIIKKIPEDAGOGIN KOULUTUS LIETTUASSA JA SUOMESSA

5.1. Koulutus Liettuassa

Opettajankoulutuksen konseptiossa (2016) todetaan, että Liettuassa on suuri tarve nostaa opettajan ammatin arvostusta. Opettajankoulutusohjelmissa on keskityttävä opettajan ammatillisuuden herättämiseen ja vahvistamiseen kehittämällä ammattiosaamista ja -pätevyyttä (Lietuvos pedagogų rengimo koncepcija 2016, 3, Liettuan pedagogikoulutuksen konseptio 2016, 3, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Liettuan tasavallan koulutuslain mukaan formaalista koulutusta täydentävän opetuksen opettajana voi toimia pedagogin pätevyyden suorittanut henkilö. Opettajan kelpoisuus on myös henkilöllä, joka on hankkinut korkea-asteen koulutuksen ennen vuotta 2009 formaalista koulutusta täydentävän opetuksen ohjelman mukaisesti. Ensimmäisen vuoden kuluessa työn aloittamisesta opettajan on läpäistävä pedagogisten ja psykologisten aineiden kurssi opetus- ja tiedeministeriön määräämällä tavalla. (LR švietimo įstatymas 2011, Liettuan tasavallan Kulutuslaki 2011, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

Liettuan korkeakouluista, Šiauliai, Klaipėda, Vytautas Magnus -yliopisto sekä Liettuan musiikki- ja teatteriakatemia tarjoavat musiikin, instrumenttiopetuksen tai laulun pedagogiset opinnot, jotka suoritettuaan opiskelija saa taiteen pedagogiikan ja musiikin kandidaatin tutkintotodistuksen ja oikeuden maisterin jatko-opintoihin. Musiikkipedagogiikan opinto-ohjelman suorittaneet voivat työskennellä musiikinopettajina erityyppisissä oppilaitoksissa, kuten päiväkodeissa, peruskouluissa sekä musiikki- ja taideoppilaitoksissa.

Musiikkipedagogin tutkinnossa keskitytään opiskelijan yleisosaamisen ja taiteellisten taitojen kehittämiseen. Taiteellisten taitojen kehittäminen ja taiteilijaksi (muusikoksi) kypsyminen vie kauemmin aikaa kuin suurimman osan muiden alojen ammattikoulutus, siksi musiikkiopiskelijoiden työmäärä on huomattavasti suurempi kuin useimpien muiden alojen opiskelijoiden (Rimšaitė & Umbrasienė 2011, 8).

Maan historiallisesta ja poliittisesta tilanneesta johtuen pedagogikoulutus on jatkuvassa muutoksessa. Lainsäädännön muuttuessa myös pedagogin ammattinimikkeen pätevyyskriteerit ovat muuttuneet. Nykyään opettajan tutkinto koostuu 60 opintopisteen pedagogiikan opin-

tokokonaisuudesta, joka jakaantuu mm. pedagogiikan, psykologian ja didaktiikan opintokonaisuuksiin kuitenkin niin, että näistä opinnoista vähintään 30 on oltava pedagogista harjoittelua (Pedagogų rengimo reglamentas 2018, 2, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

5.1.1. Oma koulutuspolkuni Liettuassa

Liettuassa musiikin ammatikseen valinneen henkilön polku vie joko musiikkipedagogiksi tai esittäväksi taitelijaksi. Päätöksen taustavaikuttajana tuntuu olevan ”hiljaisen tiedon” mukaan soitonopettaja, joka neuvoo opiskelijaa sen mukaan, onko hän taitava vai vähemmän taitava soittaja. Vaikuttaa siltä, että monet nuoret ja lahjakkaat soittajat haluavat päästä Liettuan Musiikki- ja teatteriakatemiaan musiikin taitelijakoulutukseen ja harvemmin johonkin pedagogiseen yliopistoon soitonopettajakoulutukseen. Musiikin pedagogin ammatti Liettuassa ei ole yhtä arvostettu eikä houkutteleva verrattuna esittävän taiteilijan ammattiin. (Oma reflektio.)

Vuosina 1998-2003 oma muusikon polkuni vei X- konservatorioon, joka silloin oli korkeamman koulutuksen oppilaitos vastaten mitä luultavimmin suomalaista ammatillista 2. astetta. Viidessä vuodessa suoritin ylioppilastutkinnon, muusikon ja musiikin perusopetuksen soitonopettajan pätevyyden sekä sain valmiudet hakea Liettuan musiikki- ja teatterin akatemiaan. Ammattiopintoni sisälsivät mm. pedagogiikan, psykologian ja Suzuki-menetelmän kurssit sekä näiden lisäksi myös pedagogisen harjoittelun. Valitettavasti kurssien sisältöä en enää onnistunut saamaan soitettuani kyseiseen oppilaitokseen. Koulutus antoi pätevyyden työskennellä muusikkona orkesterissa ja musiikkioppilaitoksessa.

Sen jälkeen olen valmistunut Liettuan Musiikin- ja teatterin akatemiasta suorittuani muusikon tutkinnon ja saatuani esittävän taitelijan pätevyyden. Vaikka saamani tutkinto ei ollut pedagoginen, Akatemian opintoihini kuului mm. psykologian opintojaksoja, pedagogisia seminaareja ja pakolliset puhallinopetuksen menetelmäkurssit. Konservatorion soitonopettajan pätevyys ja Musiikin- ja teatterin akatemian korkeakoulututkinto antoivat minulle mahdollisuuden työskennellä myös musiikkioppilaitosten soitonopettajana.

5.2. Musiikkipedagogin koulutus Suomessa

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetuksen opettamiseen on kelpoinen henkilö, jolla on soveltuva alan ylempi korkeakoulututkinto, soveltuva korkeakoulututkinto tai asianomaisen taidealan vähintään opistoasteinen opettajantutkinto (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986, 19 §).

Suomessa musiikkipedagogin (AMK) tutkinnon voi suorittaa useissa ammattikorkeakouluissa mutta musiikkialaa voi opiskella myös yliopistoissa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa voidaan suorittaa musiikin kandidaatin, maisteri ja tohtorin tutkinto. Musiikkikasvatusta voi opiskella Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa ja Jyväskylän sekä Oulun yliopistossa (Ammatti-
netti, viitattu 5.2.2020).

5.2.1 Oma koulutukseni Suomessa

Suomen koulutusjärjestelmä on kuuluisa ympäri maailman. Useimpien maiden opetusalan virkamiehet ja muut alan ammattilaiset ovat kiinnostuneet mm. Suomen koulutusjärjestelmästä, opetusmenetelmistä ja oppimisympäristöistä. Lukuisat asiantuntijat käyvät Suomessa tutustumassa koulu- ja opetustoimintoihin ja opettajien koulutukseen (Lavonen & Mahlamäki-Kultanen 2016, 8).

Minulla oli erinomainen mahdollisuus saada uutta ammattitietoutta opiskeltuani suomalaisessa ammattikorkeakoulussa, jossa sain samalla kehittää suomen kielen taitojani. Vaikka oman esittävän taitelijan tutkinnon rinnalla olisi ollut mahdollisuus suorittaa pelkästään opettajan pedagogiset opinnot (60 op), valitsin kuitenkin koko musiikkipedagogin tutkinnon (240 op). Opinnot olivat hyvin työelämäläheiset, mikä teki niistä mielenkiintoiset. Moni Liettuassa suoritettu oppiaine hyväksi luettiin ja pystyin keskittymään vain minulle uusiin aineisiin kuten *Opettaminen ammattina, Oppiminen ja opetussuunnitelmat, Ohjaus ja arviointi, Tutkiva opettajuus, Evaluation and feedback, Pedagogiikan eri kontekstit, Ryhmäopetuksen pedagogiikka ja opetusharjoittelu*.

Pedagogiset opintojaksot	Liettuan konservatorion Musiikki-pedagogin tutkinto-ohjelma vuonna 1998-2003 opintopisteet	Liettuan Musiikki- ja teatterin akatemian Esittävän taiteen tutkinto-ohjelma vuonna 2003-2007 opintopisteet	Savonia amk Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma vuonna 2015-2018 opintopisteet
Musiikin pedagogiikka	5	6	5
Pedagoginen psykologia	8	6	-
Puhallinopetuksen metodiikka	3	3	-
Pedagoginen harjoittelu tai Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 1a, 1b, 2	5	12	15
Evaluation and Feedback	-	-	5
Pedagogiikan eri kontekstit/ Erytispedagogiikka- ja psykologia*	-	-/ 2*	5
Työelämänvalmiudet kulttuurialalla	-	-	5
Ryhmäopetuksen pedagogiikka ja opetusharjoittelu	-	-	5
Opettaminen ammattina	-	-	5
Oppiminen ja opetus-suunnitelma	-	-	5
Ohjaus ja arviointi	-	-	5
Tutkiva opettajuus	-	-	5
Yhteensä pedagogisia opintopisteitä	21	27/ 29*	60

*Erytispedagogiikan ja psykologian 2 opintopisteiden kurssin kokonaisuus on suoritettava pedagogisen työn aikana (LR Svietimo įstatymas 2011). (Liettuan tasavallan Koulutuslaki 2011, suomennos Vaida Žygaitė- Šereckė 2020.)

TAULUKKO 5. Suorittamani pedagogiset opintojaksot Liettuan ja Suomen oppilaitoksessa v. 1998-2018

6 HYVÄ OPETTAJUUS

6.1 Hyvän opettajan käsitteet Liettuassa

Humanistisiin arvoihin perustuva koulutus ja opetus sekä itsensä kehittäminen olivat mm. niitä ajatuksia, joita kirjattiin vuonna 2015 *Hyvän koulun konseptioon* (Geros mokyklos koncepcija 2015) modernista koulusta. Kuitenkin kannanotto tai määritelmä siitä, millainen olisi hyvä opettaja, jäi epämääräiseksi. Konseptiossa mainitaan, että koulun henkilöstö koostuu monenlaisista persoonallisuuksista, joille on ominaista *positiiviset asenteet* (itsetunto, usko, luottamus ja opiskelijoista huolehtiminen), *hyvä työmotivaatio* (kiinnostus aiheeseen ja kouluun, innostuminen), *korkeatasoinen ammatillisuus* (aiheen tuntemus, ammattiin tarvittavat pätevyudet ja tietotaito), *henkilökohtainen kehittyminen* (itsetunto, oppiminen, avoimuus uusille kokemuksille, liikkuvuus) ja *tasapainoinen henkilöstödynamiikka* (persoonallisuuksien ja opettajien ikärakenteen monimuotoisuus, sukupolvien välinen tietotaidonsiirrettävyys). (Geros mokyklos koncepcija 2015, Hyvän koulun konseptio 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Hyvän koulun konseption (2015) mukaan koulu on siis mielenkiintoinen ja monipuolinen oppimisympäristö niin henkilöstölle kuin oppilaillekin. Kaikilla koulussa työskentelevillä opettajilla on positiivinen asenne työtehtäviensä kohtaan ja he omaavat korkean työmoraalin sekä ammatillisen itsetunnon. Koulun henkilökunta on jatkuvasti valmis huolehtimaan henkilökohtaisesta ammatillisesta kehittymisestään laajentaen mm. omaa kulttuurivisiotaan. He ovat avoimia innovaatioille, uskaltavat tutkia ja kokeilla, oppia kollegoiltaan ja opiskelijoiltaan. Koulun sukupolvien välinen ikäjakauma on tasapainossa, mikä tasapainottaa nuorekkaan aloitteellisuuden ja luovuuden sekä kokemuksen tuoman syvän tuntemuksen ja elämän viisauden. (Geros mokyklos koncepcija 2015, Hyvän koulun konseptio 2015, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Klimčiauskaitėn artikkelissaan Millainen on hyvä opettaja? (2018) (*Kas yra geras mokytojas?*) Liettuan koulutusasiantuntija, Vilnan yliopiston professori ja yksi Liettuan koulutuksen tulevaisuuden foorumin (*Lietuvos švietimo ateities forumas*) perustajista, Vilija Targamadžė, toteaa: ”Hyvä opettaja toimii yhdessä lapsen kanssa etsien ja löytäen merkityksellisyyksiä. Hyvä opettaja tyydyttää lapsen uteliaisuuden, kehittää hänen arvojansa ja elinikäisen oppimisensa asennetta”. Vilnan yliopiston pedagogisen tiedekunnan dekaani Vaiva Juškienė puolestaan vastaa, että opettajana oleminen tarkoittaa 24 tunnin työpäivää: ”Hyvä opettaja on se, joka kulkee käsi kädessä maailman kanssa unohtamatta elämän perusasioita”. Kasvatustieteilijä, Liettuan koulutuksen tulevaisuuden foorumin perustajan FT Austėja Landsbergienėn mukaan hyvä opettajuus ei rakennu pelkästään rakkaudelle lapsia kohtaan vaan se

tarvitsee lasten rakkauden, jotta työ onnistuisi. Landsbergienén mielestä hyvä opettaja haluaa muuttaa maailmaa ja hänen käsissään on suurin voima: ”Liettua, jonka näemme muutamana vuoden kuluttua, on nykyisen oppilaan ja hänen opettajansa käsissä. Hyvä opettaja ymmärtää opettavansa Liettuan tulevaa kansalaista, lasta, ei oppiainetta”. (Klimčiauskaitė 2018).

6.1.1. Pätevyysluokat ja palkkaus hyvän opettajuuden mittareina

Vuonna 2008 Liettuan koulutusjärjestelmään tuli opettajien pätevyysmääräykset, joiden tarkoituksena oli määrittää nk. pätevyysluokilla opettajan ammatillisen pätevyyden taso. Pätevyysluokkia on neljä: opettaja (*mokytojas*), vanhempi opettaja (*vyresnysis mokytojas*), opettajametodologi (*mokytojas- metodininkas*) ja eksperttiopettaja (*mokytojas- ekspertas*) (Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos 2008, Opettajien ja opiskelijoiden apuasiantuntijoiden (paitsi psykologit) määräykset 2008, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020).

Opettajan palkan suuruus riippuu hankitusta pätevyysluokasta. Pätevyysluokan lisäksi palkka määräytyy opettajan palvelusajan, koulutuksen ja tehdyn työn määrän perusteella. Pätevyysluokan tarkoituksena on motivoida opettajaa kehittämään omalta osaltaan uutta koulutusjärjestelmää. Tämä systeeminen uudistus tarkoittaa *koulutuksen merkityksen ja sen uusien tavoitteiden ymmärtämistä, arvojen mahdollista muuttumista, tiedon uudenlaisia esittämistapoja ja – menetelmiä, uusien työtapoja hankkimista* (esim. atk-lukutaito, tieto- ja viestintäteknikan käyttö, kriittinen ajattelu, oppimaan jne.). Opettajan *tulee tutustua ja ymmärtää jälleen eri kasvatusfilosofioita*, joita ei käsitelty syvällisesti neuvostoajan korkeakouluissa. Systeemisessä uudistuksessa *opettajan tulee perehtyä tarkasti lapsen oppimispsykologiaan ja hankkia uutta tietoa, mitä uudet koulutuksen järjestämisen periaatteet edellyttävät kuten vammaisten oppilaiden integrointi, koulutuksen eriyttäminen, opetusaineiden integrointi. Opettajan on myös totuttava jatkuvasti kasvavaan koulutusuudistuksen dokumentointiin.* (Nacionalinis švietimo plėtotės raportas 2008, 8, kansallinen raportti koulutuksen kehittämistä 2008, 8, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Pätevyysluokat määräytyvät seuraavin kriteerein: *Vanhempi opettaja* - pätevyysluokan saamiseksi tulee opettajalla olla vähintään viimeisen neljän vuoden yhtenäinen opetuskokemus oppiaineesta. Hänen tulee osata organisoida ja analysoida hyvin koulutus-, opetus- ja oppimisprosesseja, päivittää jatkuvasti osaamistaan, osallistua aktiivisesti opetusmenetelmien kehittämiseen ja jakaa hyvää pedagogista kokemustaan oppilaitoksessaan.

Opettaja-metodologin pätevyysluokka myönnetään sille, jolla on oppiaineestaan vähintään viimeisten viiden vuoden opetuskokemus. Häneltä vaaditaan myös kykyä organisoida ja analysoida opetus- ja oppimisprosesseja sekä pedagogisia tilanteita. Hänen tulee toteuttaa nykyaikaisia didaktiikan periaatteita ja menetelmiä, päivittää jatkuvasti ammattiosaamistaan, kehittää koulutusprojekteja ja jakaa hyväksi todettuja opetuskäytäntöjä oppilaitoksessa ja sen alueella.

Asiantuntija-opettaja/ opettajanekspertti - pätevyysluokan kriteereihin kuuluu vähintään viimeisten kuuden vuoden opetuskokemus oppiaineesta. Pätevyys myönnetään henkilölle, joka kykenee ammatillisesti organisoimaan ja analysoimaan opetus- ja oppimisprosessia, tutkimaan pedagogisia tilanteita, soveltamaan uusia oppimisstrategioita, kehittämään koulutusprojekteja ja hallitsee metodologiset välineet hyvien pedagogisten käytäntöjen levittämiseksi paikallisesti omassa laitoksessaan, alueellisesti ja valtakunnallisesti. (Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos 2008, Opettajien ja opiskelijoiden tukiasiantuntijoiden (paitsi psykologit) määräykset 2008, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

6.1.2. Mukautuva, kilpaileva ja innovatiivinen opettaja

Kriščiūnaitė (2018) esittää tutkimuksessaan kolme opettajaidentiteettiä olosuhteisiin mukautumisen näkökulmasta: *mukautuva, kilpaileva ja innovatiivinen opettaja*. Olosuhteisiin mukautuvat opettajat etsivät kompromisseja siihen, mitä he haluaisivat ja mitä heidän tarvitsisi opettaa, ymmärtäen, että musiikki on vain yksi monesta harrastuksesta oppilaan elämässä eikä oppilas tähtää musiikin ammattilaiseksi. Mukautuvaa opettajatyyppeä edustavat ne opettajat, jotka mukautuvat myös negatiivisesti oppilaastaan ajattelevan kollegan käyttäytymiseen. Passiivisen mukautumisen syyksi voidaan katsoa mukautujan halua välttää opettajien välisiä konflikteja. Mukautuja tyyppin käyttäytymiseen voi vaikuttaa myös opettajan asema pätevyysluokista aiheutuvasta hierarkiasta (opettaja, vanhempi opettaja, metodologi, ekspertti).

Kilpaileva opettajatyyppeä pyrkii nostamaan ammattiarvostustaan järjestämällä tapahtumia tai "keräämällä" oppilaidensa kilpailuvoittoja. Innovatiiviset opettajat uskaltavat kritisoida systeemiä ja kutsuvatkin sitä usein "Neuvostoliiton perinnöksi", joka ei keskittynyt lapsiin vaan opettajien työpaikkojen turvaamiseen. Innovatiiviset opettajat kannattavat uusia ideoita mutta tiedostavat uudistusmielisten opettajien vähäisen määrän Liettuassa. Innovatiiviset opettajat etsivät uutta tietoa, kehittävät uusia opetusmenetelmiä ja vaikuttavat oppilaisiinsa henkilökohtaisilla esimerkeillään. (Kriščiūnaitė 2018, 115-118.)

Kriščiūnaitė (2018) mukaan opettajuuden laatua voidaan määrittää myös opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutuksen laadun pohjalta: *oppilaan hyvinvointia edistävä ja opettajan henkilökohtaisia etuja edistävä* (Kriščiūnaitė 2018, 115-118).

Liettuan opetusjärjestelmälle ei ole vielä vakiintunut hyvän opettajan profiilia. Useimmat oppilaitokset keskittyvät edelleen opiskelijoiden tuloksiin (Kriščiūnaitė 2018, Gabnytė 2016, Targamidzė 2018). Kriščiūnaitė-Volbikienė (2020) mukaan Liettuassa toteutuu osittain vielä se, että hyvä musiikkioppilaitoksen opettaja on pedagogi, joka valmistaa oppilaansa ammattimuusikoksi: ”Liettuan itsenäistymisen jälkeen musiikkikasvatuksen uudistaminen käytännössä on laiminlyöty, eikä ole kiinnitetty asianmukaista huomiota. Haluamme Liettuassa uudistusta mutta emme ole kuitenkaan vielä pystyneet muuttamaan mieltämme” (Haastattelu Kriščiūnaitė-Volbikienė 12.3.2020).

6.1.3. Käsitykseni omasta opettajuudestani Liettuassa

Nuorena musiikkipedagogina toimin eniten omien opettajieni mallin mukaan. Kuten liettualaisessa opetuskulttuurissa oli tavallista, soitonopettajanakin olin pyrkinyt korkeaan taiteelliseen tasoon opetuksessani. Vuosittain kiersin opiskelijoitteni kanssa ympäri Liettuaa osallistuen erilaisiin musiikkitapahtumiin kuten konsertteihin, festivaaleihin ja kilpailuihin. Aktiivinen oppilaitteni esiintyminen toi paljon hyviä kokemuksia niin minulle opettajana kuin oppilailleni esittäjinä. Valmistautuminen eri tapahtumiin lisäsi oppilaitteni motivaatiota harjoitella enemmän ja saavuttaa tavoitteita. Osallistumalla ja kuuntelemalla muiden esityksiä, oppilailla tuli laajempi ymmärrys omasta soittamisesta ja esiintymistä. Heillä oli mahdollisuus oppia ei vain oman koulun soittokaveriltaan vaan koko maan ikäluokkansa parhaimmilta soittajilta. Aktiivisesta toiminnastani sain lukuisia kunniankirjoja ja positiivisia palautteita oman musiikkioppilaitokseni rehtorilta sekä tapahtumin järjestäjiltä. Kokeneena opettajana sain vanhemman opettajan (*vyresniojo mokytojo*) pätevyyden. (Oma reflektio.)

6.2. Hyvän opettajan käsite Suomessa

Suomalainen opettajuus on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettua. Suomalainen opettaja on tulevaisuuteen tähtäävä ja uutta luova asiantuntija, joka ymmärtää inhimillisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tärkeyden oppimiselle kaikissa opetus-, opiskelu- ja oppimisympäristöissä (Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja 2016, 16).

Opettajuus ei ole staattinen piste. Opettajan rooli on jatkuvassa muutoksessa ja se on muuttanut tietojen jakajasta oppimisen ohjaajaksi. Nykyisen opettajan työ edellyttää sitoutumista jatkuvaan ammatilliseen kasvuun. (Luukkainen 2005, 60.) Opettajan tehtävä on tunnistaa,

millaisia taitoja meneillään olevassa oppimisen vaiheessa olisi hyvä harjoitella, jotta taidot ja osaaminen pääsisivät kehittymään. Näin opettaja määrittää oppilaan kanssa oppimisen yksilölliset tavat. (Koski-Heikkinen 2013, 166.)

Uudet Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelmaperusteet (2017) haastavat opettajaa edellyttäen häneltä laaja-alaista osaamista: mm. ammattitaiton jatkuvaa kehittämistä, oppilaan vahvuuksien ja hänen henkilökohtaisen oppimistapansa tunnistamista sekä opetussuunnitelma- että hyvinvointiosaamista (TPO laajan oppimäärän perusteet 2017).

TPO:n ops- perusteet (2017) pohjautuvat arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Tämän arvoperustan konkretisointi oppilaitoskulttuurissa on merkinnyt Kuopion konservatoriossa inklusiivisen toiminta- ja opetuskulttuurin jatkuvaa kehittämistä. Knuuttilan (2020) mukaan kehitystyö katsotaan alkaneeksi jo vuonna 2002, jolloin silloisiin TPO:n ops-perusteisiin kirjoitettiin pykälä Oppimäärän ja opetuksen yksilöllistämisestä, mitä kutsuttiin myös musiikin erityisopetuksiksi. Oppimäärän ja opetuksen yksilöllistäminen avasi erityistä tukea tarvitseville oppilaille mahdollisuuden päästä taiteen perusopetuksen piiriin. Se haastoi analysoimaan hyvän opettajan määritelmää ja tutkimaan inklusiivista opettajuutta. (Haastattelu Knuuttila 3.5.2020.)

Vetoniemen (2016) pro gradututkielmassa esitetään Seppälä-Pänkäläisen (2009) tutkimus, jossa inklusiivinen opettajuus ja pedagogiikka on havainnollistavaa, eri työtapoja hyödyntävää ja monitasoista. Tällöin eri-ikäiset ja eri tavoin oppivat oppilaat voivat hyötyä opetuksesta mahdollisimman paljon. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet (Vetoniemi 2016, Seppälä-Pänkäläinen 2009, 133-134 mukaan.)

Raudasoja & Raudasojan (2019) artikkelissa *Opettajana moninaisessa ja kehittyvässä musiikkimaailmassa* tarkastellaan Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opettajien täydennyskoulutustarpeita opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä osana OPEKE – Ammatillisen opettajan koulutuksen uudistaminen -hanketta. Yhteenvetona nousee ideaali kuva musiikkiopettajasta:

Tunne-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot painottuvat entistä enemmän opetussuunnitelman tavoitteiden korostaessa oppimaan oppimista, musiikin käyttämistä ilmaisun välineenä ja kuuntelu- ja hahmotustaitojen hyödyntämistä muusikkouden kehittämisessä. Musiikkioppilaitoksen opettajan työssä korostuvat myös kieli- ja kulttuuritietoiset ratkaisut yhteiskunnallisten, globaalien ja eettisten kysymysten sekä arvo-osaamisen osalta, koska musiikki voi-

daan tulita eri kansallisuuksia ja kansakuntia yhdistäväksi kieleksi. Yritteliäisyys ja muutososaaminen ovat keskeinen osa opettajan ammattitaitoa alati muuttuvassa maailmassa. (Raudasoja & Raudasoja 2019)

Musiikkioppilaitoksen opettajalta vaaditaan luovuutta, uteliaisuutta sekä kokeilu- ja kehittämishenkkeä esim. säveltämisen ja improvisoinnin osalta, joka on opetussuunnitelmassa uutta. Taiteiden välisessä yhteistyössä korostuu taito luoda yhdessä ja ottaa käyttöön uusia opetuksen innovaatioita. Taito muuttaa omaa toimintaa liittyy esim. erilaisten oppimisympäristöjen ja musiikkiteknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen. (Raudasoja & Raudasoja 2019)

Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma edellyttää oppilaitoksen toimintakulttuurin ja opetuksen kehittämistä verkostoissa esimerkiksi taiteiden välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Opettajien verkostoituminen ja yhteisöosaaminen korostuvat yhteismusiisoinnissa ja esiintymistilanteissa. Opettajan oman osaamisen kehittämisessä voidaan käyttää itsearviointia välineenä osaamiskartoitusta, jonka pohjalta laaditaan henkilökohtainen kehityssuunnitelma työn ja toimijuuden tueksi. (Raudasoja & Raudasoja 2019.)

Huhtinen-Hilden (2013) toteaa, että hyvä opettaja osaa ”antaa taiteen ihmisen omaksi” ilman siihen liittyviä suorituksia tai ansaittavaa hyväksyntää, mistä monilla meistä on kokemuksia. Oman opettajuuden ammattilliselle kehitykselle tulee pohtimaan tavoiteta, asenteita, kokemuksia ja tunteita, jotka vaikuttavat toisen ihmisen kehityksen, kasvun ja oppimiseen. (Huhtinen-Hilden 2013, 161, 166.)

6.2.1. Käsitteeni omasta opettajuudestani Suomessa

Muuttaessani Suomeen ja aloittaessani täällä työurani musiikkipedagogina, törmäsin erilaiseen hyvän opettajuuden käsitteeseen. Tämä vaikutti omaan opettajuuteeni monella eri tavalla. Koin, että opettajuuteni oli joutumassa murrokseen, jopa jonkinasteiseen kriisiin. Vasta Suomessa jouduin aidosti reflektoimaan, millainen opettaja minä oikeastaan olen. Koin, että ensisijaisesti roolini muuttui opettajasta ohjaajaksi, joka käsittelee jokaista oppilastaan aktiivisena oppimisprosessin toimijana. Oppilas itse luo oppimistavoitteensa ja itsearvioi ne. Opetusprosessin fokus oli mielestäni siirtynyt oppimistuloksista oppimisprosessiin kokonaisvaltaiseen ohjaamiseen. Koin hämmentäväksi, että jokaiselle oppilaalle annettiin mahdollisuus osallistua musiikin tekemiseen riippumatta hänen taiteellista valmiuksistaan ja luonnollisista kyvyistään. Minulla on aina ollut tärkeätä vahvistaa oppilaani itsetuntoa, itsevarmuutta ja vahvaa suhdetta musiikkiin. Suomessa tämä pedagoginen näkemykseni sai vahvistusta ja laajensi pedagogista ymmärrystäni. Koin, että opettajuuteeni perustuu enemmän *Praxial* -käsitteeseen, kun musiikin tarkoitus syntyy suhteesta yksilöön, musiikin sosiaaliseen käyttöön tai toimintaan. Opettajuuteeni on Suomessa muuttunut paljon rauhallisemmaksi ja stressittömämmäksi verrattuna Liettuun, koska sellaisia tulostavoitteita kuten oppilaiden kilpailumenestystä ei Suomessa vaadita. Toisaalta osallistuminen erilaisiin musiikilliseen tapahtumiin

antaa virkistystä ja kokemusta, jotka vievät eteenpäin ja sitä minulle on Liettuasta ikävä. Kannustavan sanallisen arvioinnin ja oppilaan itsearvioinnin ohjausmenetelmien opettelu jatkuu edelleen mutta se on avannut uusia pedagogisia näkökulmia kuten oppilaan onnistumisen huomioimisen virheiden sijaan. (Oma reflektio.)

7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄ, ANALYYSI JA TULOKSET

7.1. Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on todellisuuden objektien systemaattista ja määrätietoista tarkastelua, jossa käytetään tieteellisiä toimenpiteitä ja menetelmiä tuntemattoman selvittämiseksi, kysymyksiin vastaamiseksi, ongelmien ratkaisemiseksi, sisäisten ja ulkoisten yhteyksien paljastamiseksi (Kardelis 2017, 17, suomennos Vaida Žygaitė-Šereckė 2020.)

Yleiskuvan saamiseksi omasta opettajuudestani, sen kehittymisestä ja sen murrokseen joltaneista syistä autoetnografisen menetelmän valinta tuntui perustellulta. Laadullisella tutkimuksella tutkitaan vähän keskusteltua aihetta, koska määrällinen saatavuus on tällaisissa tapauksissa hyvin rajallinen. Etnografinen tutkimus on kuvaava tai vertaileva tutkimus, joka on alun perin syntynyt tutkimalla vähän tunnettuja etnisiä ryhmiä. Myöhemmin 2000-luvulla etnografista tutkimusta on käytetty sosiaalisten ryhmien tai koulutuskulttuurin tutkimuksissa. (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė 2008, 124-128). Bitinas & muut (2008) toteavat, että etnografisen tutkimuksen kohteen muutossuunta on nousemassa etenkin Euroopan unionin maissa kulttuurista, suhteellisen suljettuna ja maantieteellisesti rajoitettuna järjestelmänä, kulttuuriprosessiin interventioiden ja muutosten seurauksena ohjelmissa, kulttuurienvälisessä viestinnässä ja vuorovaikutustutkimuksessa (Bitinas ja muut 2008, 124).

Etnografia on läheisessä yhteydessä autoetnografiaan, joka on kirjoittajan omia kokemuksia kuvaava tutkimusmenetelmä. Se sijoittaa nuo kokemukset sosiaaliseen ja kulttuuriseen kontekstiinsa. Elämä on samanaikaisesti paitsi ainutlaatuista, myös yleistä ja yleistettävää: henkilökohtainen on aina liitoksissa yleiseen, ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Autoetnografinen menetelmä tunnistaa yksilöllisen kokemuksen olennaiseksi osaksi tutkimusta, mikä perustuu tutkijan autobiograafisina ja kokemuksellisenä reflektointina. (Uotinen 2010, 87-88; Reed-Danahay 1997; Ellis & Bochner 2000, 737, 751 mukaan.)

Kokemus on tärkeä tietolähde tiedolle analysoitaessa opettajuuteni prosessia. Kokemus toimii tutkimusvälineenä kontekstin muokkaamiseksi, potentiaalien paljastamiseksi tai prosessien upottamiseksi ihmisen ja maailman välillä (Kriščiūnaitė 2018, 64). Jucevičienėn (2007) kuvaa kokemuksen olevan prosessi, jonka avulla ihminen oppii kiinnittämään käytäntöön

koko oman elämänsä kokemuksen. Näin kokemus tulee kokonaisuudeksi (Jucevičienė 2007, 89).

Opinnäytetyössäni etsin vastauksia opettajuuteni murrokseen vertaamalla Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmiä, maiden musiikkioppilaitosopetusta opetussuunnitelmaperusteiseen ja sisältöineen. Opetussuunnitelmaperusteista tarkastelen erityisesti arviointia ja vuorovaikutusta oppilaan kanssa. Vertaan myös omaa sekä Liettuassa että Suomessa saamaani musiikkipedagogikoulutusta ja molempien maiden hyvän opettajan – määritelmiä mukaan lukien käsitykseni oman opettajuuteni laadusta molemmissa maissa. Vertailun teen taulukolla (liite), johon liitän myös ehdotuksia niistä toimenpiteistä, joita suomalaisen musiikkioppilaitoksen johdon pitäisi ottaa huomioon perehdyttäessä ulkomaalaista musiikkipedagogia omaan oppilaitokseensa. Toimenpide-ehdotuksia käsittelen Pohdinnassa. Työ antaa myös henkilökohtaista näkökulmaa siihen, miten liettualaista musiikkioppilaitosopetusta pitäisi kehittää edelleen. Työ on hyvin henkilökohtainen ja siksi reflektioiva. Opinnäytetyöni on paitsi opettajuuttani mutta myös työelämän käytäntöjä uudistava kehittämistyö.

7.2. Analyysi, tulokset ja johtopäätökset

Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmän, maiden musiikkioppilaitosopetuksen opetussuunnitelmaperusteiden, sisältöjen, opetuksen määrän, arvioinnin, vuorovaikutusten oppilaan kanssa sekä hyvän opettajan määritelmien vertailu on tehty taulukolla (liite 1). Tässä luvussa esitän vertailevan taulukon perusteella tehdyn analyysin, tulokset ja johtopäätökset.

Koulutusjärjestelmä

Lainsäädäntö ja tärkeämmät dokumentit

Historiallisten olosuhteiden vuoksi Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmien lainsäädännöt ovat kehittyneet eritahtisesti. Suomi sai itsenäisyyden vuonna 1917 ja on pystynyt kehittämään koulutusjärjestelmäänsä yli sataa vuotta muuttumattomassa yhteiskuntajärjestelmässä (demokratia).

Liettuan koulutusjärjestelmä on ollut jatkuvassa ja nopeassa muutoksessa vuodesta 1990 lähtien, jolloin Liettualle palautui sen valtiollinen itsenäisyys ja uuden, demokraattisen valtion rakentaminen alkoi: vuonna 1991 säädettiin Liettuan tasavallan koulutuslaki (1991) (*Lietuvos respublikos švietimo įstatymas 1991*).

Liettuassa laadittiin vuonna 2005 non-formaalisen koulutuksen konseptio (2005), jolla non-formaalinen koulutus on saanut enemmän painoarvoa Liettuan koulutusjärjestelmässä ja se on todettu yhtä samanarvoiseksi formaalisen koulutuksen kanssa.

Suomessa säädettiin musiikkioppilaitoslaki (L 147/68) vuonna 1969 ja sen tilalle tulee vuonna 1998 laki Taiteen perusopetuksesta (633/1998), joka mahdollistaa tavoitteellisen harrastamisen yhdeksissä eri taidelajissa antaen näin pohjan hakeutumiseen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen (Laki Taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Liettuan koulutuslaki kattaa kaikki koulutusjärjestelmän alat: formaalisen, non-formaalisen ja informaalisen koulutuksen, kun taas Suomessa jokaisella koulutusallalla on oma lakinsa.

Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmät vaikuttaisivat olevan ikään kuin eri kehitysvaiheissa. Koulutusjärjestelmien ja sen lainsäädännön erilaisuuteen ovat vaikuttaneet maiden historia ja yhteiskunnalliset muutokset ja niiden tempo.

Opettajuuteeni tämä on vaikuttanut hämmäntävästi, sillä haasteellista on ollut verrata eri käsitteiden vuoksi yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Siksi onkin tärkeätä saada tietoa koulutusjärjestelmästä ja sitä ohjaavasta lainsäädännöstä, jotta tätä kokonaisuutta voisi ymmärtää.

Koulutusjärjestelmän tavoitteet

Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmien arvoperusta on sama ja tavoitteet ovat hyvin saman suuntaiset. Tavoitteissa korostuvat henkilön oikeus koulutukseen ja tietoon sekä oman luovuuden edistämiseen, henkilön mahdollisuus kehittää arvomaailmaansa ja toimia vastuullisesti yksilönä ja yhteisössä, mahdollisuus tavoitteelliseen, tasolta tasolle etenevään elinikäiseen oppimiseen.

Liettuan koulutusjärjestelmän tavoitteista nousee keskiöön kansakunnan identiteettiin, kansallisen ja etnisen kulttuurin, maan kulttuuriperinteiden ja tasavallan turvallisuuden vahvistaminen. Voi olettaa, että maan historiallisen taustan takia nimenomaan edellä mainitut tavoitteet korostuvat Liettuan koulutusjärjestelmässä. Suomen koulutusjärjestelmän tavoitteet painottuvat kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumiseen.

Yhteenvedona voi todeta, että Liettuan ja Suomen koulutuksen tärkeyden arvoperusta on sama.

Opettajana tiedostan, miten tärkeitä on ymmärtää historian näkökulmasta Liettuan kansallisen identiteetin vahvistamisen painottaminen, kun taas Suomen koulutusjärjestelmän tavoitteista nousevat moniarvoisuuden, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden tärkeys.

Formaali, non-formaali ja informaalikoulutus

Liettuan koulutusjärjestelmän jaetaan formaaliin, non-formaaliin ja informaaliin koulutukseen. Formaalia koulutusta annetaan yleisopetuksen oppilaitoksissa (ala-, ja yläasteen, ammatti- tai korkeakoulutus). Non-formaaliin koulutukseen kuuluu kaikki se opetus, joka tapahtuu yleisopetuksen rinnalla (mm. varhaisikä, esiopetus, musiikki-, taide-, urheilukoulut, kerhot). Informaalilla opetuksella tarkoitetaan jokapäiväistä itseopiskelua.

Vuodesta 2012 alkaen lasten non-formaalinen koulutus jaettiin Liettuassa kahteen ryhmään: non-formaaliin opetukseen ja formaalista koulutusta täydentävään opetukseen. Tällä pyrittiin tuomaan esille non-formaalisen koulutusohjelmien erityispiirteet ja korostamaan niiden kehittämisen, toteuttamisen ja laadunvarmistuksen keskeisiä linjoja, lisäämään niiden monimuotoisuutta ja varmistamaan, että yhä useammilla lapsilla on mahdollisuus valita ja osallistua toimintaan.

Liettuan non-formaalinen koulutus tunnustetaan laillisesti lasten formaalisen koulutuksen ohella koulutusjärjestelmän tasavertaiseksi osaksi. Sen keskeisinä tavoitteina on kehittää lasten henkilökohtaista, koulutuksellista, sosiaalista ja jopa ammatillisia osaamista sekä edistää yksilön kykyä tehdä valintoja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa.

Non-formaalista koulutusta täydentävä opetus järjestetään vain non-formaalisissa oppilaitoksissa, joilla on pitkäaikaiset akkreditoituneet musiikin, taiteen, tieteen ja urheilun opetusohjelmat.

Suomen koulutusjärjestelmä on hyvin erilainen. Jokaisella opetuslalla on oma opetuslakinsa, mikä mahdollistaa opetusalan itsenäisen toiminnan.

Opettajana yritän luonnollisesti löytää vastaavuuksia Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmien välillä, mikä on todella haasteellista ja suorastaan ”aivoja lukkiuttavaa”.

Suomen koulutusjärjestelmä vaikuttaa yksinkertaisemmalta kuin Liettuan ja siksi selkeämältä vierasmaalaisenakin hahmottaa.

Liettuan koulutusjärjestelmän ymmärtäminen on jopa liettualaiselle pedagogille vaikeata, koska se on muuttunut nopeasti. Myös monien opetustyötä ohjaavien laillisten asiakirjojen ymmärtäminen on vaikeata, koska ne on kirjoitettu asiantuntijoiden ja virkamiesten kielellä.

Liettuan ja Suomen koulutusjärjestelmän vastaavuuksien ymmärtäminen on kuitenkin välttämätöntä, kuten myös taiteen perusopetuksen ymmärtäminen, koska se vaikuttaa konkreettisesti työni toimintatapoihin.

Musiikinopetus osana koulutusjärjestelmä

Musiikkioppilaitosten tehtävät

Liettuan musiikkioppilaitosten *Neformalaus švietimo koncepcija (2012)* ja *FŠPU meninio ugdymo programų rekomendacijos (2015)* mukaan keskeisenä opetuksen tavoitteena on opiskelijoiden taiteellisten ja henkilökohtaisten kykyjen johdonmukainen ja systemaattinen kehittäminen. Analysoimalla musiikkioppilaitosten alku- ja perusopetuksen ohjelmien suosituksia sekä ohjelmistovaatimuksia, nousee esille korkeaan taiteellisen tason ja ammattilaisuuden standardeihin suuntaava musiikillinen opetus. (Neformalaus švietimo koncepcija 2012; FŠPU pradinio ir muzikinio ugdymo programa 2015.)

Suomen Taiteen perusopetuslain (1998) mukaan, taiteen perusopetuksen tehtävänä on itseilmaisun kehittäminen ja myös jokaiseen taidelajiin tarvittavien perustaitojen opettaminen, jos oppilas haluaa hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. TPO:n opetussuunnitelman perusteiden (2017) mukaan musiikin perusopetuksen tehtävänä on kehittää musiikillista osaamista, vahvistaa oppimisen ilon kokemista, edistää hyvän taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti vahvistaen oppilaan omaehtoista ilmaista, tulkinnan ja arvioimisen taitoja. Tavoitteisiin kuuluvat myös oppilaiden luovan ajattelun kehittäminen ja osallisuuden tukeminen, oppilaiden identiteettien vahvistaminen ja kulttuurisen lukutaidon kehittyminen. (Taiteen perusopetussuunnitelman perusteet 2017.)

Yleisesti ottaen Liettuan ja Suomen musiikkioppilaitosten tehtävät ovat samanlaiset: tarjota oppilaille pitkäjänteisestä musiikillista ja yleistaitojen osaamista sekä kehittää itseilmaisua

säveltaiteen avulla. Kuitenkin analysoimalla asiakirjoja tarkemmin, nousee esille se, että Liettuan musiikin alku- ja perusopetuksen suositukset ja ohjelmistovaatimukset (2015) tähtäävät systemaattiseen ammattimuusikkojen valmentavaan koulutukseen. Suomalainen musiikkikoulutus musiikillisen osaamisen ohella perustuu ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittamiseen, mikä takaa tasa-arvoisen ja tasapuolisen oppimisen kaikille elinikäisesti.

Opettajuudelleni on välttämätöntä, että tiedostan musiikkioppilaitosten tehtävien samanlaisuudet ja eroavaisuudet. Merkittävämmäksi eroksi näen sen, että Suomessa koen oppilaan olevan aktiivinen oppimisprosessin toimija ja musiikinopetuksen olevan häntä varten, kun taas Liettuassa oppilas on mielestäni enemmän musiikinopetuksen järjestelmää varten.

Vaikutus opettajuuteeni: musiikkioppilaitosten tehtävät ja niiden erilaisuudet eri maissa antanut laajan ymmärryksen ja hahmottamisen jokaisen päivän käytäntöön opettajana.

Musiikkioppilaitosten oppisisällöt ja opetusmäärät

Liettuan musiikkioppilaitosten oppisisällöt perustuvat FŠPU:n taideopetuksen suositukseen (2015). Musiikin alku- ja perusopetuksen ohjelmat koostuvat pakollisista ja valinnaisista aineista. Pakollisia aineita ovat instrumenttiopinnot tai laulaminen (*Muzikavimas*), säveltapailu (*Solfedžio*) ja yhtyesoitto ja joko sivusoitin tai kuoro (*Ansamblis, Antrasis muzikos instrumentas arba Choras*).

Musiikin perusopinnoissa alkaa musiikin historia (*Muzikos istorija*). Valinnaisien opintojen valikoima riippuu oppilaitoksesta. Liettuassa oppilaalla on joka viikko kaksi 45 minuutin pituista soitto- tai laulutuntia lukuun ottamatta ensimmäistä opintovuotta, jolloin viikoittainen opetus on jaettu 25 ja 20 minuutin soitto- tai laulutunniksi. Jokaiselle oppilaalle kuuluu myös 30 minuuttia henkilökohtaista säestystä viikossa. Oppilas saa opetusta 3-6 viikkotuntia musiikin alkuohjelmassa ja 6-9 viikkotuntia musiikin perusohjelmassa. Toisesta opiskeluvuodesta lähtien oppilaan on valittava sivuaineeksi toinen instrumentti.

Opetusviikkoja lukuvuodessa (1.9.-30.5.) on noin 38 riippuen syys-, talvi- ja kevätloman ajankohdasta. Opettajan työvelvollisuus 36 tuntia viikossa, josta 24 tuntia on lähiopetusta ja 12 tuntia muuta työtä. Se tarkoittaa sitä, että opettajilla on yleensä noin 12- 14 oppilasta. Tunnit pidetään lukuvuodessa kiertyvien viikkojen mukaisesti ja niitä kertyy noin 38 ensimmäistä lukuvuottaan käyvälle oppilaalle ja 76 tuntia toisesta opiskeluvuodesta eteenpäin.

Suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa opetusviikkoja ja viikkotunteja on vähemmän. Lukuvuosittain oppilaalla on kiinteät 35 opetusviikkoa, josta 17 opetuskertaa on syksyllä ja 18

kertaa keväällä. Tuntimäärä annetaan opintokokonaisuuden mukaisesti. Perusopinnoissa on kaikista oppiaineesta yhteensä 800 tuntia (alkutaso 200 tuntia, keskitaso 220 tuntia, jatko-taso 380 tuntia) ja syventävät opinnot (500 tuntia).

Oppisisällöt ovat hyvin samanlaiset Liettuan musiikkioppilaitosten kanssa (instrumentti- ja lauluopinnot, musiikkitaito ja yhteismusisointi. Musiikkitaidon opetukseen on integroitu säveltäminen (*solfedžio*) ja musiikin historia. Viikoittainen opetustuntien määrä ja sisältö määräytyvät oppilaan iästä ja instrumenttista. Musiikin perusopinnoissa annetaan kerran viikossa yksi 45 minuutin pituinen soitto- tai laulutunti, johon sisältyy yhteismusisointi samanpituisen musiikkitaidon ja orkesteri tunti.

Vasta syventävissä opinnoissa soitto/laulutunnin pituudeksi tulee 60 minuuttia ja tämän lisäksi oppilas voi valita myös valinnaisia aineita. Sivusoitinoikeutta haetaan rehtorilta erillisellä hakemuksella tiettyjen perusteiden mukaisesti ja sivusoittimen opetuksesta laskutetaan erikseen. Vakituksella opettajalla on yksi viikkotunti säestystä koko instrumenttiluokalle, mikä muodollisesti tarkasteltuna tarkoittaa muutamaa minuuttia oppilasta kohti. Suomen taiteen perusopetuksen laajaa oppimäärää antavissa musiikkioppilaitoksissa oppilas saa viikossa yhteensä 1-3 opetustuntia riippuen instrumentista ja oppilaan iästä. Opettajan opetusvelvollisuus hänen koulutuksensa mukaan on 22 - 24 tuntia lähiopetusta ja 90 tuntia nk. muuta työtä koko lukuvuodelle. Vakituksessa työsuhteessa olevalla opettajalla on yleensä noin 22-25 oppilaita.

Verratessa Liettuan ja Suomen musiikkioppilaitoksien opetussisältöjä voidaan huomata, että ne ovat samanlaiset: ydinaineet pääinstrumentti/ laulaminen, säveltäminen ja musiikin historia/ musiikkitaito sekä yhteismusisointi. Liettuan musiikkioppilaitosten oppilasta kohti annettava viikkotuntimäärä verrattuna suomalaiseen musiikkioppilaitokseen on suurempi: Liettuassa 3-6 tuntia musiikin alkuopetuksessa ja 6-9 tuntia musiikin perusopetuksessa.

Liettuassa on melkein kaksi kertaa enemmän instrumentin/laulamisen viikkotunteja kuin Suomessa. Liettuassa kuuluu opetussuunnitelman mukaisesti toisesta vuodesta lähtien pakollinen sivusoitin (antrasis instrumentas), joka suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa saadaan vain erillisellä hakemuksella tiettyjen perusteiden mukaisesti ja maksetaan sitä erikseen. Sivusoittimen viikkotunti on 20 minuutin pituinen.

Liettualaisessa musiikkioppistoissa erillisesti huomioidaan kamarimusiikin tarkoitusta ja annetaan 30 minuutin pituisia säestystunteja, jota toteudutaan soitto-tunnin aikana viikoittain jokaiselle oppilaille. Sen sijaan suomalaisessa musiikkiopistossa toimenhaltija tai päätoiminen

opettaja saa käytettäväksi säestäjän koko luokalleen viikossa yhteensä 45 minuuttia. Molempien maiden opetusvelvollisuus on melko samanlainen noin 22-24 tuntia lähiopetusta, mutta huomattava ero on opettajan oppilaiden määrässä. Liettualaisen musiikkioppilaitosten opettajalla on noin 12 oppilaita ja suomalaisessa noin 22.

Annettavan opetuksen määrien ero auttaa minua ymmärtämään sen, miksi suomalaiset lapset eivät mielestäni tunnu edistyvän niin nopeasti kuin Liettuassa. Kuitenkin minun pitäisi osata kehittää taitoa keskustella oppilaitteni ja heidän vanhempiansa kanssa, kuinka paljon he haluavat sitoutua lapsensa musiikin harrastamiseen.

Liettualaisen musiikkioppilaitoksen opettajakohtainen pienempi oppilaiden määrä mutta isompi viikkotuntien määrä antaa mielestäni mahdollisuuden johdonmukaisempaan työkentelyyn ja oppilaiden korkeampaan taiteelliseen soittotasoon verrattuna kuin Suomessa. Suomalaisen musiikkioppilaitoksen sivuaineen opettajana olen kriittinen sille, että oppilas voi hakea vain erillisellä hakemuksella ja tiettyjen perusteiden mukaisesti 20 min. pituista, viikoittaista sivusoitimen opetusta, mistä hän maksaa vielä erikseen. Tämä vaikuttaa heikentävästi opintojen saavuttavuuteen niiden tarvitseville (esim. musiikkiluokkalaiset).

Analysoimalla musiikkioppilaitosten oppisisältöjä vaikuttaa siltä, että Liettuassa ne eivät ole vielä muuttuneet merkittävästi Neuvostoliiton ajoista, jos vertaan aikaa, jolloin itse olin musiikkiopiston oppilaana. Suomen musiikkioppilaitosten oppisisällöt vaikuttavat Liettuua päivitettyimmiltä ja vastaavat paremmin 2020-luvun lasten ja nuorten maailmaa (esimerkiksi integroidut oppiaineet). Suomessa pyritään kehittämään opetussisältöjen integraatiota ja musiikkiharrastuksen saavutettavuutta erilaisille oppilaille.

Liettualaisten musiikkioppilaitosten runsas viikoittaisten ja pakollisten oppituntien määrä voi heikentää nykyajan lasten ja nuorten kiinnostusta musiikkia ja sen harrastamista kohtaan. Integraation puuttuminen musiikin hahmotusaineissa kuten säveltapailussa ja musiikin voivat rajata musiikin kokonaisuuden hahmottamista, koska oppiaineet opetetaan erillisinä. Vaikuttaisi siltä, että molemmissa maissa on tiedostettu modernin yhteiskunnan lasten ja nuorten tarpeet, odotukset ja oppimistavat mutta Suomessa ollaan vuonna 2002 ja 2017 tehtyjen opetussuunnitelmaperusteiden uudistamisen myötä pitemmällä käytännön toteutuksissa kuin Liettuassa.

Opettajana minun on tärkeätä tiedostaa, että muuttuva, moderni ja monia harrastusmahdollisuuksia tarjoava maailma edellyttää kehittämään oppisisältöjen integraatiota. Integroidut opinnot motivoivat myös minua opettajana ja (esim. oppilaiden väsymys ja ylikuormitus viik-

kotuntien määrässä) ja kahden musiikkiopiston oppilaiden vanhempina. Muuttuvassa modernissa maailmassa ja monien muiden harrastuksien valikoima edellyttää kehittämään oppisäiltöjen integraatiota ja välttämättömyyttä.

Vaikutus opettajuuteeni: Suomalaisen musiikkiopiston opettajilla on haastavampi työnkuva ison oppilaiden määrän ja yhden instrumentti-/ laulu viikkotunnin näkökulmasta verrattuna liettualaiseen opettajaan.

Arviointi

Liettuan musiikkiopilaitosten arviointimenetelmä on vuodesta 2015 alkaen ollut muutoksessa. Arviointitapa on muuttumassa oppilaiden tulosten arvioinnista yksilön edistymisen arviointiin. Perinteisestä numeroarvioinnista siirtyminen monipuoliseen ja oppilaan henkilökohtaisen oppimisprosessiin arviointiin vaikuttaa kuitenkin etenevän hitaasti. On huomioitava, että FŠPU:n taideopetuksen suosituksessa vuonna 2015 ei suositella numeroarviointia Musiikin alkuopetuksessa mutta käytännössä arviointi tapahtuu vielä numeroina, mikä perustuu kritiikkiin, rationaalisuuden, ennustettavuuden ja kvantitatiivisen arvioinnin periaatteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilaan suoritusta arvioidaan virheiden perusteella eikä siihen sisälly keskustelu vahvuuksista tai kehitettävistä elementeistä, koska niitä pidetään ikään kuin itsestään selvinä. Musiikkioppilaitoksissa ei ole kehitetty opiskelijoiden arviointijärjestelmää, joka lähtökohtaisesti olisi apuna oppilaille ja vastaisi non-formaalisen lasten koulutuksen ja musiikkikoulutuksen erityispiirteisiin.

Suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa arvioidaan yksilön edistymistä suhteessa hänen henkilökohtaisiin tavoitteisiinsa. Se on oppilasta tukeva ja kannustava prosessi. Arviointi on sanallista, jossa oppilaan itsearviointilla on keskeinen merkitys. Arviointi perustuu myönteisiin onnistumisen elementteihin sekä rakentavaan palautteeseen ja sillä pyritään edistämään motivaatiota aktiiviseen musiikin harrastamiseen. Painopiste ei ole opiskelijoiden musiikillisissa saavutuksissa, vaan kunkin oppijan henkilökohtaisessa etenemisessä suhteessa hänen ja opettajan kanssa yhdessä asettamiin tavoitteisiin.

Liettuan ja Suomen musiikkioppilaitosten oppilaiden arvioinnin kehittäminen on eri vaiheessa. Useassa Liettuan musiikkioppilaitoksissa käytetään vielä vanhaa formaalista numeroarviointia, vaikka se on ristiriidassa FŠPU:n Musiikin alkuopetuksen suosituksen (2015) kanssa.

Työssäni suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa olen joutunut opettelemaan uudenlaisen oppilaan edistymistä mittaavan arviointikulttuurin, joka on oppilasta kannustavaa. Tämän vaikutus opettajuuteeni on ollut erittäin suuri, koska on ollut työlästä poisoppia Liettuassa käyttämästäni numeroarvioinnista. Olen myös itse tullut arvioiduksi Liettuassa aina numeroarvioinnilla. Suomessa uutta minulle oli sanallisen, vertais- ja itsearvioinnin menetelmät sekä arvioinnin ja palauteiden antamisen kulttuuri. Niiden oppiminen jatkuu koko ajan.

Koen, että ei pelkästään musiikkioppilaitosten vaan koko suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi tärkeimmistä elementeistä on arviointi, joka pitää sisällään mm. yksilöllisen sanallisen arvioinnin, monipuoliset itsearvioinnin menetelmät ja positiivisen palautteen antotavan.

Vuorovaikutus

Liettuan koulutusjärjestelmä on siirtymässä klassisesta (*Klasikiné*) koulutusparadigmasta vapaaseen koulutusmalliin (*Laisvoji*) (Bitinas 2000, 68). Muihin Euroopan maihin verrattuna prosessi on hitaampi valtion historiallisten olosuhteiden vuoksi. Koulutusparadigmojen muutos heijastaa Liettuan valtion tarvetta uudistaa koulutusjärjestelmäänsä, jonka tavoitteena on mm. vahvistaa kansallista identiteettiä ja arvomuutosta, kehittää opetussuunnitelmia, parantaa musiikkiopettajien koulutusta, aktualisoida kompetenssipohjaista opetusta sekä kehittää erityisopetusta että vahvistaa opettaja-oppilas-vuorovaikutussuhdetta. Šečkuvienė (2014) toteaa Liettuan tutkijoiden puhuvan teoreettisella tasolla vapaan koulutusmallin ja humanistisen kasvatusteorioiden didaktiikan puolesta, mutta empiiriset tutkimukset perustuvat pääosin kuitenkin perinteisen, klassisen musiikkikasvatuksen esteettiseen filosofiaan (Šečkuvienė 2014, 386).

Liettuan musiikkioppilaitoksissa voidaan nähdä opettajan ja oppilaan vuorovaikutuksen toteutuvan kahdella tavalla. Niin kutsutussa ”ylhäältä alas” -vuorovaikutustavassa oppilas on passiivinen vastaanottaja. Opettaja käsittelee opiskelijaa objektina tuloksen saavuttamiseksi. Tästä voi seurata se, että opettaja ylläpitää etäisyyttä opiskelijaan, mikä puolestaan voi lisätä opiskelijoiden keskinäistä kilpailua. Vaarana tässä vuorovaikutusmallissa on se, että opettaja keskittyy enemmän ohjelmistovaatimukseen unohtaen huomioida oppijoiden monimuotoiset ominaisuudet ja yksilölliset kyvyt. (Kriščiūnaitė 2018, 169.)

Toisessa eli tasa-arvoisessa vuorovaikutussuhteessa opettaja suhtautuu tasa-arvoisesti oppilaaseensa. Kriščiūnaitėn (2018) mukaan hyvä vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä tarkoittaa sitä, että molemmat ovat subjekteja, aktiivisia toimijoita. Opettaja tukee tällöin

opiskelijaa luoden turvallisen oppimisympäristön ja ottaen huomioon hänen yksilölliset tarpeensa hylätä oppijoiden monimuotoisuutta, jättää huomioimatta yksilölliset ominaisuudet ja kyvyt, keskittyen vain ohjelmistovaatimusten vaatimuksiin, tietojen siirtoon (Kriščiūnaitė 2018, 169).

Suomessa musiikkioppilaitosten pedagogista toimintaa ohjaavat Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet. Niiden yleiseen osaan on selkeästi kirjattu oppilaitoksia veloitettava arvoperusta, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja toimintakulttuuri. Oppilaitokset tekevät omat opetussuunnitelmansa valtakunnallisten OPS-perusteiden pohjalta. Kannustava, oppilaslähtöinen vuorovaikutuskulttuuri on avain laadukkaaseen oppimiseen. Oppimistavoitteinä on oppijan myönteiseen minäkuvan vahvistaminen ja elinikäiseen oppimiseen kannustaminen. Oppilas on aktiivinen toimija, joka on vastuussa omasta oppimisestaan. Näin ollen pelkästään opettajalla ei ole vastuutta oppimistuloksista, vaan laadukkaasta ohjausprosessista. (TPO opetussuunnitelman perusteet 2017; Kuopion konservatorion musiikin perusopetuksen opetussuunnitelma 2018.)

Koen, että toinen opettajuuteni murrokseen vaikuttavista tekijöistä suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa arviointikulttuurin lisäksi on vuorovaikutustapa oppilas-opettajasuhteessa. Suomen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteissa laadittu arvoperusta, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja toimintakulttuuri nostavat esille sen, että Suomessa tärkeimpänä pidetään sitä, "miten opetetaan" kun taas Liettuassa "mitä opetetaan?"

Suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden kulttuuri on kehittynyt pitemmän ajan kuluessa Liettuaan verrattuna ja siksi se toteutuu konkreettisesti kansalaisten jokapäiväisessä elämässä. Riippumatta koulutuksesta ja oppilaitoksessa olevasta asemasta oppilaitoksen johto, opetus- ja tukipalveluhenkilökunta sekä oppilaat vanhempineen kohdataan ensisijaisesti tasavertaisina kanssaihmisinä. Oppilaitoksessa vallitseva myönteinen vuorovaikutuskulttuuri heijastuu mielestäni myös opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutukseen. Oppilas kutsuu opettajaa nimellä ja sillä luodaan tasa-arvoinen vuorovaikutussuhde. Edellä mainitut tekijät ovat kehittäneet oppilaan kohtaamis- ja vuorovaikutustapaani yhdenvertaisemmaksi. Sen sijaan liettualaisessa musiikkioppistoissa, kuten koko yhteiskunnassa, on vielä jäänteitä hierarkkisesta vuorovaikutuskulttuurista, mikä perustuu suhteeseen opettaja osajana ja oppilas oppijana.

Musiikkipedagogikoulutus

Sekä Liettuassa että Suomessa musiikkipedagogina musiikkioppilaitoksessa voi toimia henkilö, jolla on vähintään soveltuva korkeakoulututkinto ja opettajan pätevyys (LR Švietimo įstatymas 2011; 1998/986 Finlex 19 §). Molemmissa maissa musiikkipedagogiksi opiskellaan nykyään korkeakouluissa.

Liettuassa on koettu tärkeäksi nostaa opettajan ammatin arvostusta (Lietuvos pedagogų rengimo koncepcija 2016, 3). Maan historiallisesta ja poliittisesta tilanneesta johtuen opettajakoulutus onkin jatkuvassa muutoksessa. Lainsäädännön muuttuessa pedagogin pätevyysvaaditaan 60 opintopisteen opintokokonaisuus, joka nykyään pedagogiikan opintokokonaisuus, joka koostuu pedagogiikasta, psykologiasta, ja didaktiikasta sekä 30 opintopisteen pedagogisesta harjoittelusta. (Pedagogų rengimo reglamentas 2018, 2.)

Suomalainen opettajakoulutusjärjestelmä on kuuluisa ympäri maailmaa. Musiikkipedagogikoulutuksen sisältö vastaa konkreettisesti Taiteen perusopetuksen yleistä ja laajaa oppimäärää antavien oppilaitosten musiikkiopettajien työvaatimuksia. Musiikkipedagogeja kouluttavat korkeakoulut ovat läheisessä yhteistyössä musiikkioppilaitosten kanssa kehittäen näin pedagogista koulutustaan muuttuvan maailman ja yhteiskunnan tarpeisiin. Koko opettajakoulutuksella on Suomessa pitkät ja vahvat perinteet Suomessa ja se on laajasti tutkittua.

Yhteenvedona voidaan todeta, että musiikkipedagogin koulutusten kehittäminen Liettuassa ja Suomessa ovat eri vaiheissa. Liettuassa pedagogin ammatti ei ole niin arvostettu, kun suomalaisessa yhteiskunnassa. Liettuan musiikkipedagogin koulutusta halutaan uudistaa jatkuvasti ja siksi sinne on luotu yhtenäiset 60 opintopisteen laajuiset pedagogiset opinnot opettajan pätevyyden saamiseksi. Uutta pedagogista oppimateriaalia on saatavilla rajoitettu määrä maan historian vuoksi. Sen sijaan Suomessa koko pedagogiikan tutkimus on laajaa ja jatkuvaa. Musiikkipedagogiikan tutkimuskohteinakin ovat mm. opettajuus, arviointi, vuorovaikutus, instrumenttiopetus ja monta muuta opettamiseen liittyvää asiaa, mikä antaa käytännön työssä olevalle opettajalle erilaisia näkökulmia. Suomessa on saatavilla Liettuaa enemmän pedagogiikkaan liittyvää kirjallisuutta ja opettajan oppaita, jotka ovat kirjoitettuja ”selkokielellä” ja ne ovat helposti ymmärrettäviä esim. ulkomaalaisellekin.

Suomalaisessa ammattikorkeakoulussa sain laajennetuksi ja päivitettyksi pedagogisia opintojani. Ne täydensivät aikaisempia opintojani niin, että sain musiikkipedagogi (AMK):n pätevyyden toimia suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa. Kaikki tämä laajensi huomasti näkökulmaani opettajuudestani.

Oma koulutuspolkuni

Olen suorittanut omat opintoni ja tutkintoni kahdessa eri maassa, eri oppilaitoksissa ja eri vuosina. Ensimmäisen ja viimeisen ammattitutkintoni välillä on kulunut noin 16 vuotta. Tästä syystä luonnollisesti opintojeni sisällöissä on suuret erot. Huomattavasti suurin ero on pedagogisten opintojaksojen jaksojen opintopistemäärissä: Liettuan X- konservatorion musiikinpedagogin tutkinnossani pedagogisia opintoja oli 21 opintopistettä, Liettuan musiikki- ja teatteriakatemian esittävän taiteen tutkinnossa – 27 op ja 60 op Savonia ammattikorkeakoulussa musiikkipedagogin tutkinnossani Suomessa.

Musiikin pedagogiikkaa, pedagogista harjoittelua eli pääinstrumenttini opetusharjoittelua oppiaineet on sisällytetty kaikkiin tutkintoihini. Musiikin pedagogiikan opintojaksojen opintopistemäärät ovat hyvin samanlaiset molemmissa maissa, mutta ne ovat huomattavasti erilaiset: Pedagogisen harjoittelun/ pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu konservatorion musiikkipedagogin tutkinnossa on 5 op:n laajuiset, esittävän taiteen 12 op:n ja Savonia - amk:n musiikkipedagogin tutkinnossa 15 op. Tästä voidaan todeta, että suomalaiset pedagogiopinnot painotut opetusharjoitteluun: käytännöllisyyteen ja työelämäläheisyyteen.

Pedagogisen psykologian sekä puhallinopetuksen metodiikan jaksot näyttävät oleva vain liettualaisessa opinnoissani. Kuitenkin analysoimalla jaksojen sisältöjä tuli esille se, että eri tutkinnoilla olevat jaksot voivat olla eri nimellä, mutta sisältö onkin samalainen. Esimerkiksi *Puhaltimien opetuksen metodiikka*, jonka olen suorittanut molemmissa liettualaisessa tutkinnoissani vastasi suomalaisen tutkinnon osaa *Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu*. Molemmissa liettualaisessa tutkinnoissa yhteensä on 14 op.

Liettuassa suorittamani *Pedagogista psykologiaa* vastaa sisällöltään suomalaisen opintojakson *Oppiminen ja opetussuunnitelma tavoitteet*, missä arvioidaan erilaisten oppimiskäsitysten pohjalta oman opetustyön pedagogisia lähtökohtia sekä tietoisesti ja perustellusti sekä opetellaan rakentamaan opettajan oman opetustyön käyttöteoriaa.

Sisällöllisesti uusia opintojaksoja minulle olivat Suomessa Tutkiva opettajuus, Evaluation ja Feedback sekä Pedagogiikan eri kontekstit. Liettualaisessa opinnoissani vastavia opintoja ei opiskeluaikani ollut lukuun ottamatta pakollista Erityispedagogiikan- ja psykologian kurssia. (Isakymas del reikalavimų mokymoju kvalifikacijai aprašo patvirtinimo 2014). Pedagogiikan eri kontekstit- kurssi huomattavasti laajensivat huomattavasti soitonopettajan työn kä-

sitettäni antamalla ajatuksia toimia laaja-alaisena pedagogina ja soveltaa pedagogisen osaamiseni käyttämistä eri oppimisympäristöissä ja tilanteissa. Tämä avasi ymmärrystäni pikkuhiljaa inklusiiviseen opettajuuteen.

Koen, että olen pystynyt yhdistämään Liettuan ja Suomen pedagogisten opintojen hyvät puolet, mitkä ovat antaneet minulle työhöni laaja-alaisuutta jopa enemmän, jos olisin opiskellut vain jommassakummassa maassa.

Hyvän opettajan käsite

Liettuassa

Muutos Liettuan klassisesta koulutusparadigmasta vapaaseen paradigmaan edellyttää non-formaalisen koulutusjärjestelmän musiikkioppilaitostoiminnan kehittämistä ja muuttamista. Liberaalin koulutusparadigman teoreettiset ideat ovat vielä ristiriitaisia non-formaalisessa opetuksessa opetuskäytännön ja juridisien asiakirjojen näkökulmasta. Keskeiset musiikinopetuksen tavoitteet on asetettu oppimistuloksille. Tämä vaikuttaa siten myös käsitykseen siitä, millainen on hyvä opettaja. Hyvän opettajan käsite on jäänyt epämääräiseksi olettaen kuitenkin, että hyvä opettaja on se, jolla on asianmukainen pätevyys ja joka pystyy toteuttamaan musiikkiopilaitoksen toimintaa säänteleviin asiakirjoja, ja toimimaan musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmien mukaisesti. (Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos 2008.)

FŠPU:n taideopetuksen (2015) suositusten mukaan musiikin alku- ja perusopetuksen ohjelmissa edellytetään oppilaalta musiikillisen ilmaisun kehittämistä sosiaaliskulttuurisessa ympäristössä. Käytännössä kuitenkin hyvän opettaja on vielä sellainen aktiivinen opettaja, joiden oppilaat voittavat kilpailuissa tai järjestävät koulun tapahtumia, pitävät ammattialansa luentoja ja osoittavat muuten työnsä tuloksia. Hyvää opettajaa voidaan arvioida myös sillä perusteella, minkä statuksen opettaja (*Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos* (2008) on saavuttanut hierarkkisessa pätevyysjärjestelmässä (opettajan, vanhemman opettajan, metodologi- tai eksperttiopettajan pätevyys). Itsenäisyyden ajan liettualaisessa tutkimuksessa hyvän opettajan käsitettä ei ole vielä laajasti pohdittu ja analysoitu, eikä kansainvälisen opettajuuden tutkimuksen tuloksia ei ole riittävästi hyödynnetty. Myös hyvää opettajuutta käsittelevä liettuankielinen kirjallisuus on rajallinen. Siksi hyvän opettajan käsite vaikuttaa olevan vielä kapea.

Suomessa

Suomalaisen opettajuuden kuvaa on tutkittu niin suomalaisessa kuin kansainvälisessäkin tutkimuksessa laajasti. Tämän takia opettajuutta koskevia tutkimustuloksia ja kirjallisuutta on saatavilla paljon. Hyvän opettajan toimintamallia pidetään etusijana koulutusyhteiskunnassa sekä valtion, että kaikilla koulutuksen tasolla ja sitä pohditaan ja kehitetään jatkuvasti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelmanperusteet (2017) velvoittavat opettajaa toimimaan sen arvoperustan mukaisesti: edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja kunnioittaa niiden moninaisuutta, tukea ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä, tukea ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä (TPO laajan oppimäärän opetussuunnitelmanperusteet 2017, 10).

Suomessa olen joutunut sisäistämään uudenlaisen opettajan roolin: Opettajana minun on osattava arvioida ensisijaisesti oppimisprosessia eikä oppimistuloksia. Opettajuuteni näkökulma on muuttunut instrumenttiopettajasta laaja-alaiseksi ja kokonaisvaltaiseksi lapsen oppimisen ohjaajaksi.

Työskentelemällä suomalaisessa musiikkiopilaitoksessa joutunut muuttamaan taiteellisesta ja tiedollisesta opettamisnäkökulmaani oppijalähtöisiin ja ihmisen kokonaisvaltaisesti rakentuvaan pedagogiseen opettajuuteen. Arvoperustani muuttamista olen opetellut seuraamalla suomalaisten kollegojen opetustapaa, pedagogisia ajatuksia ja vuorovaikutusta.

8 POHDINTA

Oppinäytetyön aiheen valinta johtui henkilökohtaisesta tilanteestani, kun kahdeksan vuotta sitten jouduin muuttamaan Liettuasta Suomeen. Rakensin elämäni uudessa maassa oppimalla suomen kieltä ja työskentelemällä niin muusikkona sekä soitonopettajanakin. Uuden kulttuurin vaikutus oli niin merkittävä, että hakeuduin suomalaiseen pedagogikoulutukseen. Pedagogisen työni ja koulutukseni aikana Suomessa heräsi opettajuuteeni liittyviä kysymyksiä. Hakeuduin YAMK-koulutukseen löytääkseni vastauksia niihin. Halusin tietää, minkä tekijät mahdollisesti vaikuttaneet opettajuuteeni murrokseen ja muuttanut käsitystäni sitä, mikä vaikutti opinnäytetyöni aiheen valintaan. Opinnäytetyö prosessina on ollut kuin Platonin luolavertauksessa kuvattu matka pimeydestä valoon, tiedostamattomasta tietoisuuteen. Matka on ollut vaivalloinen, koska työstäni tuli suunniteltua laajempi ja oman itsensä tarkastelu on välillä jopa tuskallista.

Liettualaisena pedagogina suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa on avannut minulle suuren avaruuden soitonopettajuudesta. Prosessin myötä sain näkökulmaa siihen, miten minä haluan toimia hyvänä opettajana. Oman opettajuuteni laaja tarkastelu antoi kehittämisideoita ulkomaalaistaustaisten opettajien perehdyttämiseen suomalaisessa musiikkioppilaitoksessa. Opinnäytetyöni ansiosta näen myös uusin silmin Liettua musiikkioppilaitoskulttuurin ja ne toimenpiteet, joiden avulla sitä tulisi viedä eteenpäin kohti konkretiaa. Huomaankin löytäneeni itsessäni en vain laaja-alaista musiikkipedagogia vaan myös innokkaan koulutussuunnittelijan. Opinnäytetyöstäni tulikin monitasoinen kehittämistyö.

Kehittämisehdotuksia suomalaiselle musiikkioppilaitokselle ulkomaalaistaustaisen opettajan työhön perehdyttämiseksi:

- Selkokielineen perehdyttäminen suomalaiseen koulutusjärjestelmään, Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelmaperusteisiin laajan oppimäärän perusteisiin ja paikallisen oppilaitoksen opetussuunnitelmaan. Erityisen tärkeä selventää arvopohja, ihmis- ja oppimiskäsitys, jotka vaikuttavat myös arviointi- ja vuorovaikutuskulttuuriin.
- Olla kiinnostunut uudesta opettajasta ja järjestää keskustelufoorumi, jossa ulkomaalainen opettaja kertoo mm. maansa koulutus- ja musiikkioppilaitosjärjestelmästä ja opetussuunnitelmien sisällöistä (tiedon vaihto).

- Kannustaa opettajaa käyttämään vahvuuksiaan, kokemustaan ja erityisosaimistaan monipuolisesti esim. erilaisten alueellisten festivaalien, paikallisten soittomaratonien ja instrumenttikohtaisten soittajaisten järjestämiseksi.
- Rohkaista opettajaa pyytämään tarvittaessa johdolta tai kollegoilta tukea pienimmissäkin asioissa
- Hyödyntää opettajaa esim. kansainvälisessä verkostoitumisessa

Kehittämissuositukset liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:

- Mahdollisesti selkeästi perehdyttää oppilaitosten yhteisöä Liettuan koulutusjärjestelmää säänteleviin asiakirjoihin: Liettuan koulutuslakiin (2011), Non-formaalisen koulutuksen konseptioon (2012), FŠPU taiteen perusopetuksen suosituksiin (2015) välttämään säännöksen ja käytäntöön dualismia (Kriščiūnaitė ja muut 2017).
- Musiikkioppilaitosten edustajalle perehdyttää liettualaiseen, ulkomaalaiseen tutkimukseen sekä koulutus eksperttien suostumukseen.
- Järjestää oppilaitosten opettajille pitkäaikaisia kehittämiskoulutusta ja vuoropuhelua musiikkioppilaitosten tehtävistä, arvioinnista ja vuorovaikutusta koulutus paradigman muutoksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kansainvälisesti luomalla vuoropuhelua esimerkiksi itäeurooppalaisten Euroopan musiikkioppilaitosten edustajien kanssa. Sitä voi hyödyntää Suomen musiikkioppilaitoksessa työskentelevät tai Suomeen saapuvat opettamaan ulkomaalaiset soitonopettajat. Suomalaisen musiikkiopistojen työnantajille voisi olla hyödyllistä uuden tietojen molempiin puoliin vaihtamiseen ja uuden ulkomaalaisen opettajien perehdyttämiseen. Jatkokehittämisenä haluaisin suunnitella ja toteuttaa seminaari- muotoisia tai hyvän kokemuksen jaon keskusteluja Liettuan musiikkioppilaitosten edustajan kanssa, erityisesti edellisen oman musiikkioppilaitoksen sekä edellisen työpaikan kanssa.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AMONAŠVILIS, S. 2009. Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesos. Vilnius: Adrena

BITINAS, B. 2000. Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija

BITINAS, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. 2008. Kokybinių tyrimų metodologija. Klaipėda. 124-128.

ELLIOT, D. J. 1995. Music Matters: a new Philosophy of Music Education. New York: Oxford University Press

GABNYTĖ-BIZEVIČIENĖ, G. 2014. Muzikos mokyklų pedagogų profesinės nuostatos edukacinių paradigmų kaitos kontekste. Šiauliai. Professional attitudes of music schoolteachers in the context of the educational paradigm shift. Šiauliai.

GABNYTĖ, G., Strakšienė, D. 2012. Ugdymo turinio pokyčiai šiandieninėje muzikos/ meno mokykloje: mokyklų vadovų požiūrio analizė. Kūrybos erdvės, 14. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

GABNYTĖ, G. 2011. Possibilities for educational changes in children's music school in context of education based on liberal paradigm. Šiauliai yliopisto.

GADLIAUSKIENĖ, V., JAUTAKYTĖ, Ž., STAKNIENĖ, I., ZELIANKIENĖ, V. 2010. Vertinimo tobulinimo kryptys dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijos, 11.

Geros mokyklos koncepcija. 2015. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308. Haettu 12.3.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>

GIRDZIJAUSKAS, A. 2016. Vertinimas muzikos mokytojo akimis. Mokinių muzikos mokymosi pasiekimų vertinimas, 5–8.

GUDYNAS, P. 2009. Moksleivių pasiekimų vertinimo dabartis ir perspektyvos. Moksleivių pažangos vertinimas ugdymo procese

HUHTINEN-HILDEN, L. 2013. Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. Musiikkipedagogin käsikirja: vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere. 160.

Įsakymas dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo. 2014. Haettu 12.3.2019 osoitteesta <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7367f7d02fbf11e4b487eaabe28831e8/KejojorjIn>

JUCEVIČIENĖ, P. 2007. Besimokantis miestas. Monografija. Kaunas: Technologija. 89.

JUNTUNEN, M.-L., NIKKANEN, H. & WESTERLUND, H. (eds.) 2013. Musiikkikasvattaja. Kohti reflektivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus. 54-70.

JOVAIŠA, L. 1993. Pedagogikos terminai. Kaunas

UOTINEN, J., 2010. Aistimuksellisuus, autoetnografia ja ruumiillinen tietäminen. Elore [digilehti]. (ISSN 1456-3010), vol. 17–1/2010. Julkaisija: Suomen kansantietouden tutkijain seura ry. Haettu 26.1.2020 osoitteesta <https://journal.fi/elore/issue/archive>

KARDELIS, L. 2007. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Liucijus

KEINYS, St. 2000. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius: Mokslų ir enciklopedijų leidybos centras

KNUUTTILA, A., Haastattelu 3.5.2020

KLIMČIAUSKAITĖ, A. 2018. Koks yra geras mokytojas? Irytas [digilehti]. Haettu 11-2-2020 osoitteesta: <https://www.irytas.lt/lietuvsodiena/aktualijos/2018/07/12/news/lietuvsos-ekspertai-isvardijo-punk-tais-kas-yra-geras-mokytojas-6934170/>

KOSKI-HEIKKINEN, A. 2013. Ammatillinen identiteetti ja auktoriteetti – Ammatilliset opettajat ja opiskelijat ideaalista opettajuutta etsimässä. Akateeminen väitöskirja. Haettu 18.4.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-709-4>

KRIŠČIŪNAITĖ, A., STRAKŠIENĖ, D., DEVEIKYTĖ, J. 2011. Mokinių pasiekimų vertinimo muzikos mokykloje ypatumai. Jaunųjų mokslininkų darbai. 40–45.

KRIŠČIŪNAITĖ, A. 2018. Formalusis mokinių vertinimas neformaliajame muzikiniame vaikų švietime: mokinių, mokytojų ir tėvų patirtys. Vaitös kirja. Šiauliai yliopisto.

KRIŠČIŪNAITĖ, A., STRAKŠIENĖ, D., BUBNYS, R. 2018. Neformalusis muzikinis švietimas vaikų patirčių kontekste: įtraukusis ar ribojantis? Lietuvos edukologijos universitetas. Pedagogika. 126–141.

KRIŠČIŪNAITĖ-VOLBIKIENĖ, A., Haastattelu 12.2.2020.

TPO 2017. Taiteen perusopetussuunnitelman perusteet 2017. Haettu 12.10.2019 osoitteesta <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/kooste/3689874>

TPO 2002. Taiteen perusopetussuunnitelman perusteet 2002. Haettu 12.10.2019 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 23.11.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1998/19980633?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=taiteen%20perusopetus%20laki>

Laki perusopetuksesta 628/1998. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 10.3.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#a628-1998>

Laki musiikkioppilaitoksesta 516/1995. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 10.4.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19950516>

Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 10.4.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1998/19980632>

Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta 1765/2009. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 10.4.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091765?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20vapaasta%20sivistysty%3%B6st%3%A4>

LAVONEN, J., MAHLAMÄKI-KULTANEN, S. 2016. Kehitetään opettajankoulutusta yhdessä! Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opettajankoulutusfoorumin ideota ja ehdotuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:34. 8. Haettu 19.04.2020 osoitteesta <https://minedu.fi/documents/1410845/4583171/Opettajankoulutuksen+kehitt%C3%A4misen+suuntaviivoja+-+Opettajankoulutusfoorumin+ideoita+ja+ehdotuksia>

Lietuvos pedagogų rengimo koncepcijos projektas ir jo pagrindimas. 2016. LEU ir VDU mokslininkų grupė. Haettu 23.3.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/PEDAGOGU%20RENGIMO%20KONCEPCIJA-LEU-VDU.pdf>

Lietuvos Respublikos neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. ISAK-2695. Haettu 20.9.2019 osoitteesta <http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/KONCEPCIJA%202012%2003%2029%20isak%20Nr.%20V-554.pdf>

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Vilnius, 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281. Haettu 20.9.2020 osoitteesta http://www.mprc.lt/file/svietimo%20istatymas/Svietimo%20istatymas_2011.pdf

Lietuvos respublikos švietimo įstatymas. Vilnius, 1991m. birželio 25 d. Nr. I-1489. Haettu 20.9.2019 osoitteesta <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9A3AD08EA5D0>.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2011. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ministerija. Vilnius. Haettu 20.9.2019 osoitteesta http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20ist atymas.pdf.

Lietuvos švietimo koncepcija. 1992. Lietuvos Respublikos kultūros ir mokslo ministerija. Vilnius. Haettu 20.9.2020 osoitteesta <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/koncepcija1.htm>.

Lukiolaki 714/2018. Finlex. Lainsäädäntö. Haettu 10.3.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lukiolaki>

LUUKKAINEN, O. 2005. Opettajan matkakirja tulevaan. Opetus 2000 -sarja. Jyväskylä: PS kustannus. 60.

Meninio formalųjų ugdymą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo rekomendacijos. 2015. Įsakymas dėl rekomendacijų dėl meninio formalųjų švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo patvirtinimo 2015 m. sausio 27 d. Nr. V-48. Haettu 23.10.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimas-neformalusis>

Muzikos mokyklų programiniai reikalavimai. 2002. Patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2002 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 986. Haettu 12.9.2019 osoitteesta https://uploads-ssl.webflow.com/5841485bb2a9ecab03f555d4/5b28f9918f467504413b7393_Muzikos_mokyklu_programiniai_reikalavimai.pdf

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. 2005. Muutos 2012. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. ISAK-2695. Haettu 3.9.2019 osoitteesta <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.269178>

Pikaohje lähdeviitteiden merkitsemiseksi 2014. [Verkkoaineisto]. Sijainti: Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulun Reppu [verkko-oppimisympäristö]. Haettu 20.4.2020 osoitteesta <https://reppu.savonia.fi/opinnaytetyo/yamktutkinnot/Sivut/Ohjeetjalomakkeet.aspx>

OKSA 2018. Opetus ja koulutus sanasto, 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sanastokeskus TSK. Haettu 2.11.2019 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-571-6>

OPH 2002. Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Määräys 41/011/2002. Haettu 10.01.2020 osoitteesta https://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf

OPH 2017. Opetushallitus. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Määräykset ja ohjeet 2017:12a. Haettu 23.10.2019 osoitteesta https://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opettajankoulutusfoorumin ideoita ja ehdotuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:34. 17. Haettu 19.04.2020 osoitteesta <https://minedu.fi/documents/1410845/4583171/Opettajankoulutuksen+kehitt%C3%A4misen+suuntaviivoja+-+Opettajankoulutusfoorumin+ideoita+ja+ehdotuksia>

PARTTI, H., WESTERLUND, H. & BJÖRK, C. 2013. Oppimiskäsitykset reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina. Teoksessa Juntunen, M., Nikkanen, H. M., Westerlund, H. (toim.)

PLATON, 2000. Valstybė. Vilnius: Pradai. 265-269

Pradinio muzikinio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programa. 2015. Rekomendacijų dėl meninio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo 1 priedas. Haettu 12.9.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimas-neformalusis>

Pagrindinio muzikinio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programa. 2015. Rekomendacijų dėl meninio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo 2 priedas. Haettu 12.9.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/web/lt/smm-svietimas/svietimas-neformalusis>

Pedagogų rengimo reglamentas 2018. Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. V-501. Haettu 23.5.2019 osoitteesta <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/PRR%202018-05-29%20%20patvirtintas.pdf>

RAUDASOJA, I.-M. & RAUDASOJA, A. (2019). Opettajana moninaisessa ja kehittyvässä musiikkimaailmassa. HAMK Unlimited Journal 18.1.2019. Haettu [19.4.2020] osoitteesta <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/opettajana-musiikkimaailmassa>

REGELSKI, T. A. 2011. Estetinės ir praktinės muzikos filosofijos taikymas formuojant muzikinio ugdymo programos teoriją. Meninis ugdymas Lietuvoje: tyrimų tradicijos ir perspektyva. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla

RIMŠAITĖ, R., UMBRASIENĖ, V. 2011. Muzikos studijų krypties kompetencijų plėtotės metodika. Vilnius

ŠEČKUVIENĖ, H. 2014. Lietuvos muzikinio ugdymo disertacinių tyrimų tematika ugdymo paradigmu virsmo kontekste. Kolektyvinę monografiją sudarė ir parengė Ramutė Bruzgelevičienė, Lietuvos edukologijos universitetas: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.

TIAINEN, H., HEIKKINEN, M., KONTUNEN, K., LAVASTE, A., NYSTEN, L., SEILO, M., VÄLITALO, C., KORKEAKOSKI, E. (2012). Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuus. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto. Haettu 19.1.2020 osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KAN_57.pdf

Valstybinė švietimo 2013- 2022 m. strategija. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Haettu 12.9.2019 osoitteesta <http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_12-09-2019.pdf>

Valstybės pažangos strategija "Lietuva 2030". 2012. Haettu 2.3.2019 osoitteesta: <https://www.lietuva2030.lt/lt/apie-lietuva-2030>

VELIČKA, E. 2019. Mūsų muzikinio ugdymo keliai ir klystkeliai. Švietimo naujienos [nettisivu]. Haettu 12.12.2019 osoitteesta: <http://www.svietimonaujienos.lt/musu-muzikinio-ugdymo-keliai-ir-klystkeliai/>

VETONIEMI, E. 2016. Kohti inklusiivista opettajuutta ja musiikkioppilaitosta. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Haettu 2.11.2019 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/52537>

ŽADEIKAITĖ, L., BRUZGELEVIČIENĖ, R. 2008. Ugdymo paradigmu kaita XXI a. sandūroje – unikalus Lietuvos švietimo istorijos reiškinys. Pedagogika, Nr. 89

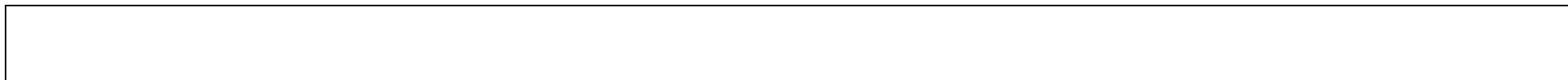
Liite 1. VERTAILUN TAULUKKO

KOULUTUSJÄRJESTELMÄ		VERTAILUN JOHTOPÄÄTÖKSET ja niiden vaikutus omaan opettajuuteeni ja kehittämisehdotukset oppilaitosten työhön perehdytykseen ja opettajuuden tukemiseen
Lainsäädäntö ja tärkeämmät dokumentit		
Liettua:	Suomi:	
<ul style="list-style-type: none"> • 1990 Liettuan valtiollinen itsenäisyys palautuu, yhteiskuntajärjestys muuttuu ja koulutuksen määrätietoinen uudistaminen alkaa • 1991 <i>Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas</i> eli Liettuan tasavallan koulutuslaki • 2005 <i>Neformalaus vaikų švietimo koncepcija</i>, Lasten non-formaalisen koulutuksen konseptio • 2012 <i>Lietuvos respublikos Švietimo įstatymo pakeitimas</i>, Liettuan tasavallan koulutusta muuttava laki <ul style="list-style-type: none"> ➢ non-formaalinen lasten koulutusta täydentävä opetus ➢ formaalinen koulutus 	<ul style="list-style-type: none"> • 1917 Suomen valtiollinen itsenäisyys ja demokraattinen yhteiskuntajärjestys • Perusopetuslaki (628/1998)(laissa säädetään perusopetuksesta ja oppivelvollisuudesta, esiopetuksesta, lisäopetuksesta, perusopetukseen valmistavasta opetuksesta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta) • Lukiolaki 714/2018 • 1998 Laki Taiteen perusopetuksesta, TPO (2002 ja 2017 Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteet-perusteet • Edeltävät lait mm.: v. 1969 Musiikkioppilaitoslaki (L 147/69) 1995 Musiikkioppilaitoslain uudistaminen (L 516/95) • Laki vapaasta sivistystyöstä 632/ 1998 	<p>Liettuassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v. 1990 on tapahtunut iso muutos itsenäisyyden palautumisen jälkeen: valtiota rakennetaan uudelleen ja luodaan itsenäisen valtion <i>Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas (1991)</i> (Liettuan valtion Koulutuslaki (1991)) • Liettuan Koulutuslaki kattaa kaikki koulutusjärjestelmän alat (Formaalista, non-formaalista ja informaalista koulutusta) • Musiikkikoulujen asema Liettuan koulutusjärjestelmässä on jatkuvassa muutoksessa v. 1991 alkaen ja musiikkioppilaitokset Ylimääräisen koulutuksen piiristä siirtyi formaalista koulutusta täydentävän opetuksen piiriin. <p>Suomessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itsenäisen valtion koulutusjärjestelmän kehittäminen on tapahtunut yli 100 vuotta • Ensimmäisestä Musiikkioppilaitoslaista (1969) on kulunut yli 60 vuotta.

		<ul style="list-style-type: none"> • Suomessa jokaisella koulutuslalla on oma lakinsa • Suuri muutos v. 1998 Laki Taiteen perusopetuksesta <p>Vaikutus opettajuuteeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tieto molempien maiden koulutusjärjestelmästä ja sitä ohjaavasta lainsäädännöstä tärkeätä</i> • <i>Haasteellista verrata eri käsitteiden vuoksi yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia</i> <p>Kehittämissuhteet suomalaiseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tiedon jakaminen koulutusjärjestelmästä</i> <p>Liittuolaiseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tiedon jakaminen koulutusjärjestelmästä</i>
Koulutusjärjestelmän tavoitteet		
Liittua:	Suomi:	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liittuan tasavallan koulutuslain (2011) mukaan koulutus on toimintaa, jonka tarkoituksena on: <ul style="list-style-type: none"> • tarjota yksilölle täysimittaisen, itsenäisen elämän perusteet • auttaa häntä jatkuvasti kehittämään taitojaan 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suomen yleissivistä koulutus antaa yleissivistystä, tietoja ja taitoja, jotka auttavat yksilöä toimimaan ja vaikuttamaan yhteiskunnassa: <ul style="list-style-type: none"> • tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan 	<p>Yhteistä Liittuolle ja Suomelle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutustavoitteissa heijastuu ihmisten oikeus koulutukseen ja tietoihin • Ihmisen vastuu toimia yksilöllisesti ja yhteisöllisesti yhteiskunnassa

<ul style="list-style-type: none"> • jokaisen ihmisen luonnollinen oikeus oppimiseen • Koulutus, jolla luodaan yksilön, yhteiskunnan ja valtion tulevaisuus, perustuu ihmisen arvoihin, hänen valinnanvapauteensa, moraaliseen vastuuseen, demokraattisten suhteiden ja maan kulttuuriperinteiden tunnustamiseen • Koulutus luo kansakunnan identiteetin, välittää arvot, jotka tekevät ihmisen elämästä merkityksellisen • Koulutus tekee niin yhteiskunnallisen elämän harmoniseksi ja solidaariseksi kuin tasavallan edistykseksi ja turvalliseksi • Koulutuksen vaikutus on merkittävä yhteiskunnan yleiseen kehitykseen. Se on valtion ensisijaisesti tukema yhteiskunnan painopistealue 	<p>jäsenyyteen; antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja; turvata riittävä yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella. (Perusopetuslaki 1998)</p> <ul style="list-style-type: none"> • antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkeasteen koulutukseen. (Taiteen perusopetus laki 1998) • edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. (Laki vapaasta sivistystyöstä 1765/2009) 	<p>Liettua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuslaissa panostetaan kansakunnan identiteetin vahvistamiseen, maan kulttuuriperinteiden vaalimisen • Koulutus vahvistaa tasavallan turvallisuutta <p>Suomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutuminen <p>Vaikutus opettajuuteeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Koulutuksen tärkeyden arvoperusta sama</i> • <i>Kansallisen identiteetin ymmärtäminen historian näkökulmasta tärkeätä</i> • <i>Moniarvoisuuden, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden ymmärtäminen</i> <p>Kehittämisehdotukset suomalaiseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vuoropuhelu eri maiden koulutus- ja opetus-kulttuurista tulevien opettajien kanssa omassa oppilaitoksessa mutta myös aktiivinen keskustelun ylläpitäminen kansainvälisillä foorumeilla</i> <p>Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Moniarvoisuuden, monikulttuurisuuden, yksilöllisyyden ja kansainvälisyyden kehittäminen</i>
--	--	--

Formaali, non-formaali ja informaalikoulutus

Liettua:	Suomi:	
<ul style="list-style-type: none"> • Liettuan koulutusjärjestelmä koottu kolmesta koulutusala-asta: formaalista, non-formaalista ja informaalista (LR Švietimo įstatymas (2011)) • Non-formaalinen koulutus jaetaan non-formaaliseen opetukseen ja formaalista koulutusta täydentävään opetukseen • Formaalista koulutusta täydentävä opetuksen tarkoitus on systemaattisesti laajentaa tietyn alan tietämystä, vahvistaa kykyjä ja taitoja sekä tarjota henkilölle ylimääräistä aine- ja yleistä osaamista pitkäaikaisten ohjelmien mukaisesti (Neformaliojo vaiku švietimo koncepcija (2012)). Siihen kuuluu musiikki-, taide-, kuvataide-, urheilu ja muut koulut • Musiikkikoulutus kuuluu non-formaalisen koulutuksen piiriin ja formaalista koulutusta täydentävään opetukseen. • Laillisesti tasavertainen formaaliseen koulutukseen itsenäistä toiminta, jolla on edelleen ristiriitaiset formaalisen koulutuksen ominaispiirteitä (esim. numeroarviointi, ohjelmisto 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen yleissivistävää koulutusta ovat esi- ja perusopetus, lukiokoulutus, vapaan sivistystyön oppilaitos, aamu- ja iltaopetus, taiteen perusopetus, oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat asiat • Suomessa musiikin perusopetus on taiteen perusopetusta, jolla on oma lakinsa • TPO on itsenäistä toimintaa • TPO jaetaan yleiseen ja laajaan oppimäärään 	<p>Liettua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • non-formaalinen koulutus laillisesti on vierokäin formaalisen koulutuksen ja tunnustetaan tasavertaiseksi osaksi koulutusjärjestelmää, joka kehittää lasten henkilökohtaisia, ammatillisia, koulutus- ja sosiaalisia kykyjä • ristiriitaisuus non-formaalisen koulutuksen konseptin (2012) ja musiikkioppilaitosten yhteisön perinteisiin käytäntöihin <p>Suomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen musiikkioppilaitosjärjestelmä on yksinkertaisempi ymmärtää <p>Vaikutus opettajuuteen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vastaavuuksien ymmärtäminen</i> • <i>Taiteen perusopetuksen ymmärtäminen, koska se vaikuttaa konkreettisesti työntekijöiden toimintatapoihin</i> <p>Kehittämisehdotukset suomalaisen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tiedon jakaminen Taiteen perusopetuksesta</i> <p>Liettualaiselle musiikkioppilaitokselle:</p>

<p>suostumukset, perinteiset musiikkiopilaitosten yhteisön käytännöt)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ymmärtää, että formaalista koulutusta täydentävä opetus lähtökohtaisesti on osa non-formaalista koulutusta, eikä toisinpäin</i> • <i>Välttää juridisen ja käytännön dualismia kehitettäessä non-formaalisen koulutuksen konseption (2012) keskeisiä tavoitteita: lasten yksilöllisten kykyjen kehittäminen ja tukeminen, koulutuksellisten tarpeiden ja ammatillisten kykyjen tukeminen, sosiaalisten taitojen edistäminen (2012)</i>
<h2>Musiikinopetus osana koulutusjärjestelmää</h2>		
<h3>Musiikkiopilaitosten tehtävät</h3>		
<p>Liettua:</p>	<p>Suomi:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Formaalista koulutusta täydentävän opetuksen, johon piiriin kuuluvat musiikkiopilaitokset, tehtävä on systemaattisesti laajentaa tietyn alueen tietämystä, vahvistaa kykyjä ja taitoja sekä tarjota aihekohtaista osaamista pitkäaikaisten ohjelmien avulla. (Neformaliojo vaikutimo koncepcija 2012.) • johdonmukaisesti ja systemaattisesti kehittää oppilaan luonnollisia taiteellisia ja henkilökohtaisia kykyjä, tarjota musiikillisia ja yleistä osaamista (<i>FSPU taiteen opetuksen suositukses 2015</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen (Taiteen perusopetuslaki 1998) • Kehittää musiikillista osaamistaan ja iloitsee oppimisestaan, edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista • Tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti, vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja 	<p>Yhteistä Liettualle ja Suomelle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopilaitosten tehtävä on tarjota oppilaille pitkäjänteisesti musiikillista ja yleistä osaamista sekä ilmaista itseään musiikin taiteen avulla. <p>Liettua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopilaitosten tehtävänä on systemaattisesti kehittää tieteellisiä ja taiteellisia taitoja, jotka ovat suunnattu ammattimusiikoiden musiikilliseen osaamiseen • Opinnot painotuttavat mm. tyylinmukaisen musiikin toteuttamiseen, esiintymisiin: konsertit, festivaalit, kilpailut jne. ja vahvaan esiintymiskulttuuriin

- antaa perustiedot musiikista, musiikilliset kyvyt ja taidot sekä yleistä sekä aineosaamista (*FSPU Alku- ja perusopetuksen ohjelmat 2015*)
- systemaattisesti laajentaa oppilaiden musiikkialaa koskevaa tietämystä, parantaa heidän soitto- tai laulutaitojaan sekä tarjota yleisiä ja aihekohtaisia musiikillisia kompetensseja (*FSPU Alku- ja perusopetuksen ohjelmat 2015*)

- Tukee oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä, vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä. (Taiteen perusopetussuunnitelman perusteet 2017.)
- Musiikin perusopintojen keskeisenä sisältönä on monipuolinen perehtyminen oppilaan valitseman instrumentin tai instrumenttien perustekniikkaan, ohjelmistoon ja ilmaisumahdollisuuksiin (Kuopion konservatorio opetussuunnitelma 2018)

Suomi:

- Musiikkioppilaitosten tehtävänä on rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kehittämällä omaa musiikillista osaamista
- Luoda oppilaalle edellytyksiä tavoitteelliseen elinikäiseen musiikin harrastamiseen ja kannustaa iloitsemaan oppimisestaan
- Opinnot painottuvat opiskelijan ilmaisuun ja luovaan tekemiseen sekä hyvän musiikkisuhteen luomiseen
- Esiintyminen on kannustava, mutta kuitenkin vapaaehtoinen. Esiintymis- kulttuuri ja lavakäyttäytyminen on vapaata

Vaikutus opettajuuteeni:

- *Ymmärtää musiikkioppilaitosten tehtävien samaisuudet ja erilaisuudet eri maissa*
- *Ymmärtää, että musiikki on oppilasta varten eikä oppilas musiikkia tai systeemiä varten*
- *Ymmärtää, että oppilas on aktiivinen oppimisprosessin toimija*

Kehittämisehdotukset suomalaisen musiikkioppilaitokselle:

- *Perehdyttää uudet, varsinkin ulkomaalaiset opettajat TPO laajan oppimäärän perusteisiin ja oppilaitoksen opetussuunnitelmaan, erityisesti oppimiskäsitykseen ja arvopohjaan*

Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:

		<ul style="list-style-type: none"> • Kehittää oppilaitosten opetussuunnitelmia, joissa olisi kuvattu toiminnan arvot, toimintakulttuuri ja oppimiskäsitys • Kehittää "Miten opetetaan?" konseption • Kehittää yhtenäiset toimintatavat • Kehittää arviointia ja palauteen antamisen menetelmiä myönteisessä oppimisilmapiirissä • Laajentaa opiskelijoiden luovan ilmaisun opintojen mahdollisuuksia
--	--	---

Musiikkioppilaitosten opetussisällöt ja viikkotunnit

Opetussuunnitelma		
Liettua:	Suomi:	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ arviointi <ul style="list-style-type: none"> • v. 2015 ohjeistus oppilaiden tulosten arvioinnista yksilöllisen edistymisen arviointiin • käytännössä vanhan systeemin mukainen arviointi numeroarvioinnilla • arvioidaan puolivuositain esiintymistilanteessa • arviointi virheiden perusteella 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ arviointi <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa oppilaan oppimista, tukee hänen edistymistensä • monipuolinen: jatkuva; oppimisarviointi, vertaisarviointi, itsearviointi • Sanallinen, kirjallinen ja suullinen • kannustava, eettinen, oikeudenmukainen 	<p>Liettua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arviointi on jatkuvassa muutoksessa • Jatkuva arviointi mutta myös edelleen tapahtuvaa numeroarviointia • Arviointi suorituksen virheiden perusteella <p>Suomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arviointi jatkuvaa ja monipuolista • Arviointi oppilaan oppimisprosessia tukevaa

- huomioidaan ääneen, mikä oli huonoa mutta mikä oli hyvä jää sanomatta, koska sitä pidetään itsestään selvänä

- Oikeudenmukainen, eettinen ja kannustava
- Itsearviointi

Vaikutus opettajuuteeni:

- *Arvioinnin laajan merkityksen ymmärtäminen oppilaan oppimista tukevana tekijänä*
- *Itsearvioinnin käyttöön ottamisen opettelu*
- *Numeroarvioinnista luopuminen ja sanallisen arvioinnin sisäistäminen ja opettelu*
- *Kannustavan ja positiivisen arvioinnin merkityksen sisäistäminen ja sen opettelu*

Kehittämisehdotukset suomalaisen musiikkioppilaitokselle:

- *Lisätä arvioinnin ja itsearvioinnin ohjaamisen koulutusta opettajille*

Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:

- *Numeroarvioinnista luopuminen*
- *Erialaisten arviointimenetelmien kehittäminen*
- *Oppilaiden itsearvioinnin käyttöön ottaminen*
- *Arvioinnin muuttaminen oppilaiden tuloksien arvioinnista yksilön oppimisprosessin arviointiin*
- *Annetaan ääneen palaute myös "itsestään selvästä" eli onnistumisista*

➤ vuorovaikutus

- Pyritään oppilasta käsitellä subjektina, eli *aktiivinen toimia*
- *Pyritään päästä pois, että oppilas on objekti, passiivinen tiedon vastaanottaja*
- Opetusprosessi on suunnattu korkeatason taiteelliseen toteutukseen
- Opettajalla on paine ja vastuu oppilaan oppimistuloksista, mikä voi johtaa opettajan vääränlaiseen vallankäyttöön hyvien oppimistulosten saavuttamiseksi

➤ vuorovaikutus

- Opettaja on tasa-arvoinen oppilaansa kanssa
- Opettajaa kutsutaan hänen etunimellensä
- Opetusprosessi on suunniteltu oppilaan edellytysten mukaisesti ja niihin asetettuihin tavoitteisiin
- Yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Opettajan vastuu oppilaan oppimisprosessista on siirretty oppilaan vastuulle
- Rohkaiseva ja kannustava oppimisympäristö

Liettua:

- Pyrkimys korkeatasoisiin, ammattimaisiin oppimistuloksiin
- opettajalähtöinen ja jännittämistä edistävä oppimisympäristö, mikä edistää vuorovaikutuksen yksisuuntaisuutta (opettajalta oppilaalle)

Suomi:

- tasa-arvoinen, yksilöllisyyttä kunnioittava vuorovaikutustapa
- oppilaslähtöinen ja aktiiviseen vuorovaikutukseen kannustava oppimisympäristö

Vaikutus opettajuuteeni:

- *Sen ymmärtäminen ja sisäistäminen, että myönteinen ympäristö on laadukkaan oppimisprosessin ehto*
- *Sen ymmärtäminen ja sisäistäminen, että oppilas on aktiivinen toimija, jolla onkin oppimisesta päävastuu*
- *"Ahaa-elämys" siitä, että opettajaa etunimellä puhutteleminen on loistavaa ja rentoa oppimisympäristöä edistävää!*

Kehittämisehdotukset suomalaisen musiikkioppilaitokselle:

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>oppilaitoksessa käytettävän ja opetussuunnitelman mukaisen vuorovaikutuskulttuurin avaaminen</i> <p><i>Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Määritellään oppilaitoksen opetussuunnitelmaan arvot, oppimiskäsitys ja vuorovaikutuskulttuuri</i> • <i>Määritellään oppilaan vastuu oppilaan oppimisprosessissa</i> • <i>Kehitetään myönteistä oppimisilmapiiriä</i> • <i>Kehitetään inklusiivista opettajuutta</i>

MUSIIKKIPEDAGOGIN KOULUTUS

Liettua	Suomi	
<p>Yleistä musiikkipedagogikoulutuksesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Liettuan tasavallan koulutuslain mukaan formaalista koulutusta täydentävän opetuksen pedagogina voi toimia: <ul style="list-style-type: none"> • pedagogin pätevyys saanut henkilö • tai henkilö, joka on hankkinut korkea-asteen koulutuksen (ennen vuotta 2009) - formaalista koulutusta täydentävän opetuksen ohjelman mukaisesti ja yhden vuoden kuluessa työn aloittamisesta heidän on osoitettava pedagogiikan ja psykologian osaamisensa Opetus- ja tiedeministerin määräämällä tavalla. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 14.12.1998/986 Finlex: <ul style="list-style-type: none"> • Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on soveltuva alan ylempi korkeakoulututkinto tai • soveltuva korkeakoulututkinto tai asianomaisen taiteenalan vähintään opistoasteinen opettajantutkinto (19 § Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta antavan opettajan kelpoisuus) • Yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, jolla on tässä asetuksessa säädetty asianomaisen taiteenalan opettajan kelpoisuus, tai henkilö, jolla on asianomaiselle taiteen alalle soveltuva muu koulutus tai alalla työskentelyn kautta hankittu riittäväksi katsottu pätevyys (20 § Muun taiteen perusopetusta antavan opettajan kelpoisuus) 	<p>Yhteistä Liettualle ja Suomelle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Molemmissa maissa musiikkipedagogikoulutus on korkea-asteen koulutusta <p>Liettua:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkipedagogin koulutus on jatkuvassa muutoksessa • Vanhan koulutusjärjestelmän konservatorion tutkinto vastasi nykyistä suomalaisesta amatillista toisesta astetta, joissa pystyttiin suorittamaan pedagoginen tutkinto mutta pedagogisten opintojen laajuus oli säätelemättä • pystyi toimimaan erilaajuisella pedagogisilla opinnoilla • tällä hetkellä on yhtenäiset 60 op laajuiset pedagogiset opinnot <p>Suomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vahvat pedagogikoulutusten perinteet • selkeät musiikkipedagogin koulutus- vaatimukset, jotka vastaavat musiikkiopettajan työnkuvaan "kentällä"

		<p>Vaikutus opettajuuteeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>koin tärkeäksi saada lisää pedagogista osaamista ja koulutusta muuttaessa Suomeen</i> <p>Kehittämisehdotukset suomalaiseseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>tiedon jakaminen pedagogikoulutuksen sisällöistä ja varsinkin pedagogisista opinnoista</i> <p>Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>olla läheisessä yhteistyössä pedagogikoulutuksen kehittäjien kanssa</i>
--	--	---

Oma koulutuspolkuni

- Pedagogisia opintoja X- konservatorion ja Liettuan musiikin- ja teatterin akatemian opinnoissa v. 1997-2007 sisältö ja opintopisteet
- Musiikin pedagogiikka 11 op
  - Pedagoginen psykologia 14 op
  - Puhallinopetuksen metodiikka 6 op
  - Pedagoginen harjoittelu 17 op
  - Erityispedagogiikka- ja psykologia *2 op

Yhteensä 48/ 50* op

- Pedagogisia opintoja Suomen ammattikorkeakoulun opinnoissa v. 2015-2018 sisältö ja opintopisteet:

- Musiikin pedagogiikka 5 op
- Pääaineen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 15 op
- Evolution and Feedback 5 op
- Pedagogiikan eri kontekstit 5 op
- Työelämänvalmiudet kulttuurialalla 5 op
- Ryhmäopetuksen pedagogiikka ja opetusharjoittelu 5 op
- Opettaminen ammattina 5 op
- Oppiminen ja opetussuunnitelma 5 op
- Ohjaus ja arviointi 5 op
- Tutkiva opettajuus 5 op

Yhteensä 60 op

Yhteistä Liettualle ja Suomelle:

- molemmissa maissa opinnoissa on laaja opetusharjoittelun jakso

Liettua:

- Laajat pedagogisen psykologian kurssit
- Ei ollenkaan arviointikurssia
- Liian lyhyt pedagogiikan eri kontekstit – kurssi (Liettuassa vastaava Erityispedagogiikka ja psykologia*)

Suomi:

- opintojen sisältö painottuu Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti

Vaikutus opettajuuteeni:

- *Täydennyskoulutuksen tarve*
- *Työni takia oli opeteltava suomenkielinen ammattisanasto ja tutustuttava suomenkieliseen ammattikirjallisuuteen*

Kehittämisehdotukset suomalaiseseen musiikkioppilaitokselle:

- *tiedon jakaminen täydennyskoulutusmahdollisuuksista ja täydennyskoulutustarpeen kar-toittaminen*

		<p><i>Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>yhteistyötä musiikkipedagogin koulutusten koulutussuunnittelijoiden kanssa</i>
<h2>Hyvän opettajan määritelmä</h2>		
<p>Liettua:</p>	<p>Suomi:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos (2008) mukaan:</i> • kokenut alalla • laadullisesti ja ammattimaisesti koulutus-, oppimis- ja opetusprosesseja organisoiva ja analyysoiva • toteuttaa nykyaikaisen didaktiikan periaatteet ja menetelmät • päivittää jatkuvasti tietotaitojaan • kehittää koulutusprojekteja ja uusia oppimis-menetelmiä • jakaa hyviä opetuskäytäntöjä oppilaitoksessaan sekä alueellisesti että valtakunnallisesti • soveltaa uusia oppimisstrategioita (Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos 2008.) • järjestää kilpailuja ja luentoja ja osallistuu myös itse aktiivisesti niihin 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Monialainen pedagogi: <ul style="list-style-type: none"> • oman alansa osaaja • pedagogisesti taitava • arvo-, tunne-, vuorovaikutusosaaja ja yhteistyötaitoinen; • muutososaaja ➤ Uutta luova asiantuntija ja toimija: <ul style="list-style-type: none"> • opetussuunnitelmaosaaja • luova ja utelias • kokeilunhaluinen- ja rohkea kehittäjä - innovaattori • innovaatioiden käyttäjä • refleктоiva ja arvioiva • kykenevä muuttamaan omaa toimintaansa ➤ Oman osaamisen ja yhteisön jatkuva kehittäjä: <ul style="list-style-type: none"> • koulun toimintakulttuurin kehittäjä verkostoissa; • oman itsearviointin ja tutkimus-osaamisen kehittäjä • yhteisöosaaja (Raudasoja & Raudasoja, 2019) • Hyvää opettajuutta tutkitaan koko ajan ja tutkimustietoa sekä kirjallisuutta on saatavissa paljon 	<p><i>Liettua:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hierarkkinen systeemi: opettaja, vanhempi opettaja, metodologi- opettaja ja opettaja-ekspertti</i> • <i>Opettaja on kokenut alalla</i> • <i>Kannustetaan osallistumista kilpailuihin;</i> • <i>Rohkaistaan pitämään avoimia ammattiluentoja sekä paikallisesti että valtakunnallisesti</i> • <i>Hyvän opettajan malli opitaan omilta opettajilta</i> <p><i>Suomi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pyrkimys, että opettaja on monialainen, uutta luova asiantuntija ja toimija, oman osaamisen ja yhteisön jatkuva kehittäjä</i> • <i>toimen/viran saaminen voi passiivoittaa opettajaa, koska opettajan palkan suuruuteen vaikuttavat kokemusvuodet eikä opettajan aktiivisuus</i> • <i>Opettaja voi työskennellä rauhassa, eikä hänen tarvitse tehdä mitään ylimääräistä kuin tehdä työnsä minimivaatimuksilla. Valitettavasti.</i>

<ul style="list-style-type: none"> • hyvä opettaja on tulosvastuullinen ja osoittaa pätevyytensä tuloksilla eli mitä on saanut aikaiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> • jatkuva yhteiskunnallinen keskustelu hyvän opettajan kriteereistä ja niiden muutostarpeista 	<p><i>Vaikutus opettajuuteeni:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Erilaisen ja siksi uudenlaisen opettajan roolin sisäistäminen</i> • <i>Oppimistuloksesta oppimisprosessiin keskittyminen ja sen arvioiminen</i> • <i>Kokonaisvaltainen ja oppilaslähtöinen näkökulma</i> • <i>Opettajuuteni näkökulma muuttunut instrumenttiopettajasta laaja-alaiseksi ja kokonaisvaltaiseksi lapsen oppimisen ohjaajaksi musiikin kautta</i> <p><i>Kehittämisehdotukset suomalaisen musiikkioppilaitokselle:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kannustaa opettajia aktiivisesti käyttämään pedagogista potentiaaliensa ja jakamaan hyviä opetuskäytäntöjä kollegioille</i> • <i>Kannustaa opettajat järjestämään kollegionkohtaisia tapahtumia, esim.: puhallinpäivät, puhallinfestivaalit tai jokin muu alueellinen tapahtuma</i> • <i>Kannustaa opettajia järjestämään oppilailleen laajempia esiintymisfoorumeita kuin omat luokkakonsertit</i> • <i>Opettaa, ylläpitää ja kehittää oppilaiden esiintymiskulttuuria, -pukeutumista ja -käyttäytymistä</i> <p><i>Liettualaiseen musiikkioppilaitokselle:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tiedon jakaminen opettajille Koulutuslaista ja sen määräyksistä ja niiden käytäntöön viemisestä; hyvä opettaja tuntee ja tietää "systemin"</i>
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kehittää saavutettavuutta, monimuotoisuuden tunnustamista ja osallisuuden periaatetta, mikä edellyttää inklusiivisen opetus-kulttuurin kehittämistä ja sitä kautta inklusiivisen opettajidentiteetin vahvistamista</i> • <i>Kannustaa monialaiseen opettajuuteen</i> • <i>Kehittää opettajan tasa-arvoista suhtautumista oppilastaan kohtaan</i> • <i>Monikulttuurista toimintaa opettajien laaja-alaisuuden ja uusia näkökulmia löytävän opettajidentiteetin edistämiseksi</i>
--	--	--